

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

ÇATALAN BARAJI HAZNESİNDEKİ
BUHARLAŞMA MİKTARININ
YAPAY SİNİR AĞLARI MODELİYLE TAHMİNİ

KORAY MAZMANCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANTAKYA/HATAY

ARALIK-2009

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇATALAN BARAJI HAZNESİNDEKİ
BUHARLAŞMA MİKTARININ
YAPAY SİNİR AĞLARI MODELİYLE TAHMİNİ

KORAY MAZMANCI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

Yrd.Doç.Dr.Fatih ÜNEŞ'in danışmanlığında hazırlanan bu tez 18/12/2009 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr. Fatih ÜNEŞ Yrd.Doç.Dr. Vedat ÖZKANER Yrd.Doç.Dr. Hasan GÜZEL
Başkan Üye Üye

Bu tez Enstitümüz İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

Kod No :

Prof. Dr. Bünyamin YILDIZ
Enstitü Müdür V.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	III
ÇİZELGELER DİZİNİ	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	V
1.GİRİŞ	1
1.1. Buharlaşma Mekanizması	1
1.2. Buharlaşma Ölçüm Metodları	2
2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	4
3. MATERYAL VE YÖNTEM	6
3.1. Materyal	6
3.1.1. Uygulama Alanı ve Tanıtılması	6
3.2. Yöntem.....	9
3.2.1 Klasik Yöntemler	9
3.2.1.1. Çoklu Regresyon Yöntemi (MLR).....	9
3.2.1.2. Otoregresif Model (AR(p))	10
3.2.1.3. Otoregresif Modeller (Markov Modelleri).....	11
3.3. Yapay Sinir Ağları (YSA) Modeli	12
3.3.1. Y.S.A' nın Biyolojik Temeli.....	12
3.3.2. Bir Nöronun modeli	13
3.3.3. Aktivasyon Fonksiyonları Tipleri	15
3.3.4. Geri Besleme (Feedback).....	17
3.3.5. YSA'nın Çalışma Ağının Yapısı.....	19
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	29
4.1 Uygulama Alanı ve Tanıtılması	6
4.1.1 Hazne Buharlaşma Miktarının Tahmin Edilmesi.....	30
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	37
KAYNAKLAR	38
TEŞEKKÜR.....	40
ÖZGEÇMİŞ	41
EKLER.....	42
EK.1.	43

ÖZET**ÇATALAN BARAJI HAZNESİNDEKİ BUHARLAŞMA
MİKTARININ YAPAY SİNİR AĞLARI MODELİYLE TAHMİNİ**

Baraj buharlaşma miktarı tahminleri baraj yapılarının, işletme, tasarım ve güvenlik değerlendirmeleri için önemlidir. Bu çalışmada, Çatalan Barajı haznesindeki buharlaşma miktarı tahminleri, Yapay Sinir Ağları (YSA) metodu kullanılarak araştırılmıştır. YSA'nın baraj buharlaşma miktarının belirlenmesinde rezervuardaki günlük toplam buharlaşma miktarı veri olarak alınarak değerlendirilmiştir. Bu veriler Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde yer alan Çatalan Barajı ve havzasında 1095 günlük ölçümlerle elde edilmiştir. YSA yapısı olarak çok tabakalı algılayıcı kullanılmıştır. Verilerin YSA modelinin eğitilmesinde Bayesian düzenleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik Levenberg-Marquardt optimizasyon yöntemine göre geliştirilerek ağırlık ve bias katsayıları yenilenmiştir. Elde edilen YSA sonuçları, geçmişte çok kullanılan, çoklu-lineer regresyon (MLR) ve otoregresiv (AR(p)) model sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Modeller, grafik ve istatistiksel sonuçlarla analiz edilmiştir. Bu sonuçlar göstermiştir ki; baraj haznesi seviye değişiminin tahmininde YSA model çözüm sonuçları, geçmişte kullanılan klasik yöntemlerle kıyaslandığında daha iyi bir performans vermiştir.

2009, 65 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Yapay Sinir Ağları (YSA), Baraj Haznesi, Buharlaşma miktarı, Tahmin, Model.

ABSTRACT**ESTIMATION OF ÇATALAN DAM RESERVOIR EVAPORATION
LEVEL WITH ARTIFICIAL NEURAL NETWORK MODEL**

Dam evaporation reservoir level predictions are important for operation, design and security evaluation of dam structure. In the present study, prediction and estimation of dam reservoir evaporation level are investigated using Artificial Neural Networks (ANN) method. Feasibility of ANN is evaluated using dam reservoir daily amount of evaporation data. The data was collected on daily basis measurements over 1095 days at the Çatalan Dam in the Mediterranean region of Turkey. A multi layer perception (MLP) is used as the ANN structure. Bayesian regularization technique is used in the training of the network. The technique updates the weight and bias values according to Levenberg-Marquardt optimization. ANN results are compared with conventional multi-linear regression (MLR), and autoregressive (AR(p)) model. The models are analysed with statistics and graphs results. The results show that ANN model solution for dam reservoir level fluctuations can provide better performance prediction compared to those of the conventional statistical method.

2009, 65 pages

Key Words: Artificial Neural Networks (ANN), Dam Reservoir, Evaporation amount, Prediction, Model.

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

W_{kj}	Bağlantı Ağırlık Katsayısı
b_k	Bias terimi
$\varphi (\cdot)$	Aktivasyon Fonksiyonu
Y_K	Çıktı Değeri
X_m	Girdi Değeri
V_K	Girdi sinyallerinden dolayı oluşan lineer bileşen çıktısı
H_j	Gizli tabakadaki girdi değeri
$f(H_j)$	Çıktı düğüm noktası değeri
η	Öğrenme Oranı
α	Momentum katsayısı oranı
MAE	Toplam Karesel Hata
MSE	En Düşük Karesel Hata
R	Korelasyon katsayısı
TBM	Toplam Buharlaşma Miktarı

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1. Çatalan Barajında kullanılan bütün modellerde test verileri için elde edilen MSE, MAE ve R parametreleri.....	30

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. A Sınıfı Buharlaştırma Ölçüm Tavaşı	3
Şekil 3.1. Çatalan Barajı Genel Görünümü.....	6
Şekil 3.2. Çatalan Barajı ve Sulaması Genel Vaziyet Planı.....	7
Şekil 3.3. Pompa İstasyonu Genel Görünüşü.....	7
Şekil 3.4. 1 Ocak 2005 ile 28 Şubat 2008 tarihleri arası Çatalan Barajı Günlük Buharlaştırma Miktarları	8
Şekil 3.5. Biyolojik sınır sisteminin blok gösterimi.....	12
Şekil 3.6. Basit bir YSA Modeli	14
Şekil 3.7. Eşik Fonksiyonu	15
Şekil 3.8. Doyumlu doğrusal aktivasyon fonksiyonu	16
Şekil 3.9. Sigmoid Fonksiyonu	17
Şekil 3.10. Tek döngülü geriye beslemeli sistem için akım sinyal şeması	18
Şekil 3.11. Tek tabakalı ileri beslemeli ağ.....	20
Şekil 3.12. İleri beslemeli üç katmanlı YSA.....	21
Şekil 3.13. YSA'nın eğitimi.....	22
Şekil 3.14. Çok tabakalı algılayıcı (perceptron).....	25
Şekil 3.15. Lojistik sigmoid fonksiyonunun eğim parametresiyle değişimi.....	28
Şekil 4.1. MLR günlük buharlaştırma miktarı test sonuçları ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması	31
Şekil 4.2. MLR sonuçları ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı	32
Şekil 4.3. Otoregresif modelde günlük göl kotlarının AR(3) ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması	33
Şekil 4.4. AR (3) değerleri ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı	33
Şekil 4.5. Otoregresif modelde günlük göl kotlarının AR(6) ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması	34
Şekil 4.6. AR (6) değerleri ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı	34
Şekil 4.7. YSA eğitim sonuçları ve ölçüm verileri sonuçlarının karşılaştırılması.....	35
Şekil 4.8. YSA eğitim sonuçları ve ölçüm verileri sonuçları için saçılma diyagramı	35
Şekil 4.9. YSA test sonuçları ve ölçüm verileri sonuçlarının karşılaştırılması.....	36
Şekil 4.10. YSA test sonuçları ve ölçüm verileri sonuçları için saçılma diyagramı.....	36

1.GİRİŞ

1.1. Buharlaşma Mekanizması

Suyun sıvı halden gaz (su buharı) haline geçmesine buharlaşma (evaporasyon) denir. Su yüzeyindeki moleküller yeterli bir kinetik enerji kazandıkları zaman kendilerini tutmaya çalışırlar ve diğer moleküllerin çekiminden kurtulup su ortamından havaya fırlarlar. Bu nedenle su yüzeyi yakınlarında sürekli olarak sudan havaya, havadan suya geçen moleküllere rastlanır. Sudan havaya geçen moleküllerin sayısı daha fazla ise bu olaya buharlaşma denir.

Su doğada çeşitli yerlerde ve hallerde bulunmakta ve yer kürenin farklı kısımları arasında dönüp durmaktadır. Suyun doğada dönüp durduğu yolların tümüne birden hidrolojik çevrim adı verilir. Hidrolojik çevrimin önemli parametresi buharlaşmadır. Buharlaşma, su kaynaklarının planlanması ve işletilmesinde, sulama suyu miktarının belirlenmesinde, meteorolojik ve atmosferik çalışmalarda önemli bir faktördür.

Meteorolojik şartlara bağlı olarak yeryüzündeki su yüzeylerinden günlük buharlaşma miktarı 1–10 mm arasında değişir. Bu miktarın belirlenmesi özellikle baraj haznesinde büyük önem taşır. Örneğin Keban barajının biriktirme haznesinden yılda 800 milyon m³ suyun buharlaşarak kaybolacağı tahmin edilmiştir.

Barajlar da dâhil olmak üzere hidrolik yapıların dizayn edilmesinde gelecekteki olası hidrolojik faaliyet parametrelerinin öngörülmesi çok önem kazanmaktadır. Bir barajdaki su hacmini etkileyen birçok parametre vardır. Drenaj alanı, bitki örtüsü, yağış, sızıntı miktarı, toprak tarafından emilmeyen ve yüzeyde kalan yağmur suları, buharlaşma ve sulama gibi parametreler belirleyici olmaktadır. Baraj rezervuarını idare edebilmek için uzun yıllar boyunca bütün bu parametrelerin sürekli olarak ölçülmesi gerekmektedir. Su yüzeyindeki buharlaşma miktarını belirlemek için çeşitli metotlar kullanılabilir. Bir su kütesine (göl, hazne gibi) süreklilik denklemi uygularsak:

$$E = P + X - Y - F - \Delta S \quad (1.1.)$$

Böylece belirli bir zaman aralığındaki E buharlaşma miktarı, aynı zaman aralığındaki P yağıışı, X ve Y kütleye giren ve çıkan akış miktarları, F yeraltına sızan su miktarı ve kütlenin hacmindeki ΔS değişmesi cinsinden elde edilmiş olur. Bu parametrelerin hepsi havanın özelliklerine göre zamanla değişen ve belirlenmesi zor olan büyüklüklerdir.

Türkiye genelinde yıllık toplam yağıış miktarı 501 milyar m³ dür. Bunun 274 milyar m³ ü buharlaşma yoluyla atmosfere geri dönmektedir. Diğer bir deyişle yıllık toplam yağıışın %54,7'sinden herhangi bir şekilde yararlanılamamaktadır. Diğer taraftan küresel iklim değişiminin bu tabloyu daha dramatik bir hale getireceği düşünülürse, buharlaşmanın azaltılması çalışmalarının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Buharlaşmanın etkin olarak azaltılabilmesi için öncelikle buharlaşmayı etkileyen meteorolojik faktörlerin ve bunların buharlaşmayı ne doğrutuda etkiledikleri önemlidir. Buharlaşmayı etkileyen başlıca meteorolojik faktörler güneş enerjisi, su sıcaklığı, rüzgar, baraj yüzey alanı ve derinliğidir.

Bu araştırmada gerçek baraj rezervuar değişikliklerinden elde edilen veriler üç farklı metotla değerlendirilmiştir. Bunlar; Çoklu-Lineer Regresyon (MLR), Otoresif Model (AR(p)) ve Yapay Sinir Ağı (YSA).

Türkiye'deki Çatalan Barajı ve günlük buharlaşma verileri de bu modellerde kullanılmıştır.

1.2. Buharlaşma Ölçüm Metodları

Serbest su yüzeyinden buharlaşmayı belirlemenin en iyi yolu buharlaşma tavaşı (buharlaşma leğeni, Evaporimetre) denen metal kaplar kullanılmaktadır, bunların çeşitli tipleri vardır. Türkiye dahil olmak üzere birçok ülkelerde en çok kullanılan tip olan A sınıfı tavanın alanı 1m², derinliği 25 cm'dir.

Bugünkü durumda en çok denenmiş olan A sınıfı buharlaşma tavaasının kullanılması ve göldeki buharlaşma miktarına geçmek için tavadaki okumanın Tava Katsayısı ile çarpılması tavsiye edilmektedir. A sınıfı tavada yıllık buharlaşma için katsayı 0,7 kabul edilebilir. Bu katsayının değişim sınırları 0,6-0,8 arasındadır. Aylık buharlaşma hesabında ise tava katsayısı daha geniş sınırlar arasında değişir. Sonbaharda yüksek, ilkbaharda düşük değerler alır.

Türkiye’de buharlaşma ölçümleri D.M.İ. Ve D.S.İ. tarafından yapılmaktadır. Ölçümlere ıslak filtre kağıdından buharlaşmayı dönen şerit üzerine kaydeden ve standart tavalara benzer sonuçlar veren yazıcı ölçekler de (Evaporograf) kullanılmaktadır.

A Sınıfı Ölçüm Tavaları

← Ölçüm Tavaları

Şekil 1.1. A Sınıfı Buharlaşma Ölçüm Tavası

Şekilde verilen ölçüm tavasından alınan değerlere göre istenilen buharlaşma yüksekliği ve miktarı hesaplanır. Bu hesaplama esnasında arazideki kayıplar tava katsayısı denen bir azaltma sabiti kullanılarak belirlenir.

2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bir yapay zekâ metodu olan yapay sinir ağları (YSA) da son yıllarda sıkça kullanılan bir kara kutu modelidir. YSA'nın su kaynaklarında sıkça karşılaşılan değişik problemlere uygulanması ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. YSA yaklaşımının lineer olmayan yağış-akış ilişkisini iyi temsil ettiği gösterilmiştir (Hsu vd., 1995; Mason vd., 1996; Minns ve Hall, 1996; Fernando ve Jayawardena, 1998). Tokar ve Johnson (1999) YSA teknolojisini günlük akımların; günlük yağış, sıcaklık ve kar erimesi verilerinin fonksiyonu cinsinden tahmin etmek için kullanmışlardır.

Campolo ve diğerleri (1999a,b) YSA'nı yoğun yağış ve düşük akım süreçlerinde nehir akımının tahmininde kullanmışlardır. YSA aynı zamanda değişik yeraltı suyu problemlerinde de kullanılmıştır (Ranjithan vd., 1993; Rogers ve Dowla, 1994). Raman ve Sunilkumar (1995) YSA'nın sentetik rezervuar akım serileri türetilmesinde kullanılabilirliğini incelemiştir. Boogaard ve diğerleri (1998) Otoregresif sinir ağlarını geliştirerek zaman serilerinin lineer olmayan analizinde ve modellenmesine uygulamışlardır. See ve Openshaw (1998) sinir ağları ve bulanık mantığı kestirim konusunda birlikte kullanmışlardır.

YSA ayrıca birim hidrograf elde edilmesinde (Lange, 1998), bölgesel taşkın frekans analizinde (Hall ve Minns, 1998), kanalizasyon akımlarının tahmininde (Djebbar ve Alila, 1998) olumlu sonuçlar vermiştir. Cıgızoğlu (2002a, 2002b) bu metodu sediment konsantrasyonu kestirimi ve tahmini problemine uygulamıştır. İleri beslemeli geriye yayılım algoritmasının akım serisi kestirimlerinde klasik istatistik ve stokastik modellere nazaran daha başarılı olduğu gösterilmiştir (Brikundavyi vd., 2002; Cıgızoğlu 2003a, 2003b) . YSA su kaynakları problemleri ve yönetimiyle ilgili birçok araştırma konusunda çok başarılı sonuçlar vermiştir (Cıgızoğlu, 2005).

Hidrolojistler su kaynaklarının dizaynı ve yönetilmesiyle alakalı ortaya çıkan problemlere mantıklı cevaplar bulmaya çalışırken, diğer taraftan birçok hidrolojik işlemler yüksek dereceden zamansal değişkenlik gösterir. Bu olayların, fiziksel yapısının nonlineerliği sebebiyle, olayları temsil eden parametrelerin belirlenmesini sağlayan yeni metotlar oldukça kolaylık sağlamaktadır. Bu yüzden, hidrolojistler yeni metotlardan olan YSA'yı sıklıkla; su seviyesi, kirletici konsantrasyonu, yağış akış ilişkisi vb. tahmini ve hesaplanması problemlerine uygulamaktadırlar.

YSA'nın çekici özelliğinden biri, işlemlerin arkasındaki olayın fiziği olmaksızın giriş ve çıkış değerleri arasındaki ilişkiyi çıkarabilme kabiliyetidir. Birçok araştırmacı YSA modellerinin konvansiyonel modellere göre çok daha iyi performansı olduğunu, karmaşık yüksek dereceli nonlineerliğe sahip problemlerde daha iyi sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Karahunanithi v.d. (1994), Dawson ve Wilby (1998), Campolo v.d (1999,a,b), Zealand v.d (1999) ve Imrie v.d (2000) tarafından yapılmış önceki araştırmalar YSA'nın nehir akışı tahminlerinde kullanılabileceğini göstermiştir. Bu araştırmalarda kullanılan YSA'nın geleneksel modellerden çok daha iyi sonuç verdiği tespit edilmiştir. Yağış-akış sürecini modellemek amacıyla YSA ilk defa Halff v.d. (1993) tarafından kullanılmıştır. Halff(1993), bu çalışmasında hidrogafların tahmin edilmesi için üç katmanlı bir ileri bildirim kullanmıştır. Bu ilk çalışmadan itibaren YSA kullanılarak yağış-akış sürecinin modellenmesi bağlamında birçok çalışma yapılmıştır.

Hsu v.d.(1995) bir YSA'nın eğitilmesi için lineer en küçük kareler simpleksi adı verilen (LLSSIM) yeni bir algoritma ortaya koymuştur. Bu algoritma, lineer en küçük kareler ile çoklu-başlangıçlı simpleks optimizasyonunun kombinasyonunu kullanmıştır. Bu algoritma, birçok araştırmacının yaygın olarak kullandığı geriye yayılım algoritmasından daha efektif ve verimli bulunmuştur. Smith ve Eli (1995) sentetik bir havzadan simule edilmiş dataları baz alıp, akışın tamamen boşalmasını ve doruğa ulaşma zamanını tahmin etmek için geriye beslemeli yapay sinir ağlarını kullanmıştır.

Shamseldin (1997) farklı iklimlere sahip altı havzadan elde ettiği verileri kullanarak ağı eğitmek için Conjugate Gradyen metodunu kullanmıştır. Compolo v.d. (1999,a,b), havza çıkış noktalarındaki su seviyelerini tahmin etmek amacıyla farklı yağış-ölçme merkezlerinden elde edilmiş ve sınıflandırılmış yağış verilerinden faydalanmıştır. Compolo v.d. (1999,a,b) ve Minns ve Hall'un (1996) ortaya koyduğu model sonuçları, girdi olarak sadece yağış gözlemleri kullanıldığında oldukça yetersiz sonuçlar vermiştir. Modellerin doğruluk payı, yakın geçmişte gözlemlenmiş su seviyeleri de ayrıca kullanıldığında gelişme göstermiştir.

Sajkumar ve Thandaveswara (1999) geçici geriye yayılım sinir ağlarını (TBP-NN) nadir bulunan veri koşullarında aylık yağış-akış modellemesi için kullanmıştır. Tokar ve Johnson (1999) ve Tokar ve Markus (2000) akış tahminlerinin doğruluk payında eğitim datalarının seçiminin güçlü etkisini ortaya koymuştur.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3. 1. Materyal

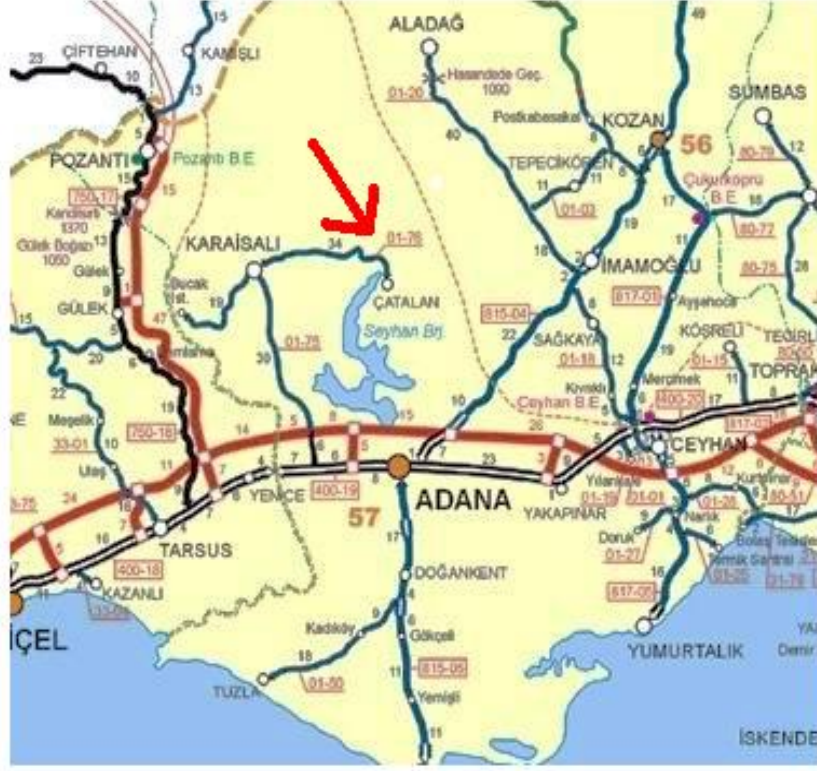
3.1.1. Uygulama Alanı ve Tanıtılması

Baraj buharlaşma seviyesinin belirlenmesi için uygulama barajı olarak Adana'da, Seyhan Nehri üzerinde bulunan Çatalan Barajı seçilmiştir. Çatalan Barajı enerji ve taşkın kontrolü amacıyla 1982-1997 yılları arasında inşa edilmiş bir barajdır.

Toprak gövde, dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 14.500.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 70,00 m., normal su kotunda göl hacmi 2126,33 hm³, normal su kotunda göl alanı 81,86 km²'dir. Baraj 169 MW güç ile yıllık 596 GWh'lik enerji üretmektedir.

Şekil 3.1 Çatalan Barajı Genel Görünümü

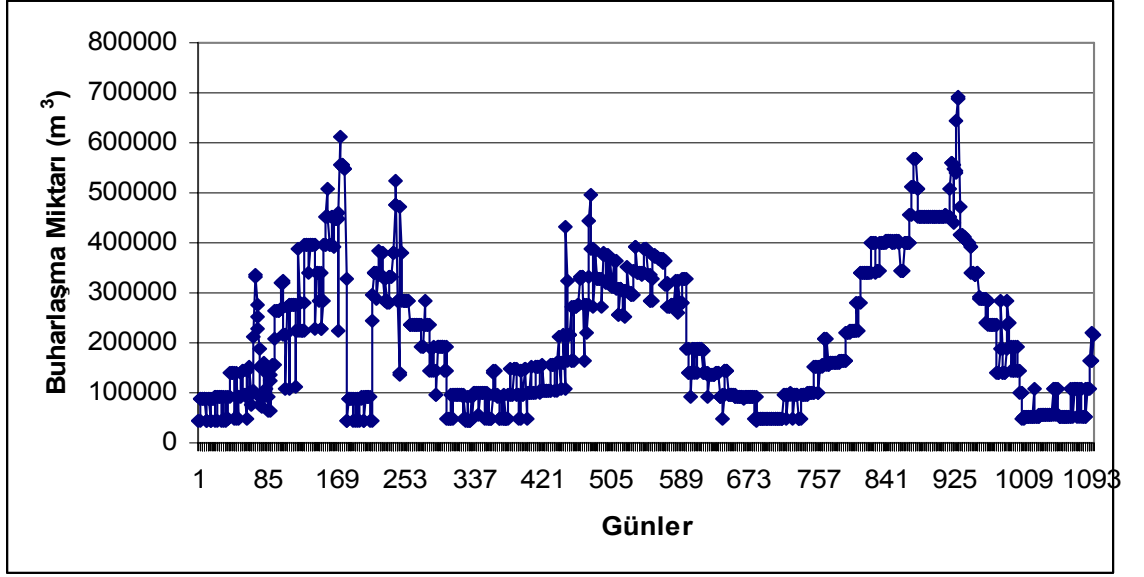
Şekil 3.2 Çatalan Barajı ve Sulaması Genel Vaziyet Planı

Şekil 3.3 Pompa İstasyonu Genel Görünüşü

YSA ve diğ er klasik modeller için Çatalan barajına ait günlük ölçülmüş buharlaşma miktarları veri olarak kullanılmıştır.

Bu veriler Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğün'den elde edilmiştir. Günlük buharlaşma ile ilgili veriler DSİ'nin Çatalan Barajındaki ölçüm istasyonundan alınmıştır.

Şekil 3.4. 1 Ocak 2005 ile 28 Şubat 2008 tarihleri arası Çatalan Barajı Günlük Buharlaşma Miktarları

Girdi ve çıktı veri değişkenlerinin büyüklüğü farklı olduğundan, bütün değişkenleri içeren girdi ve çıktı verileri denklem 4.1 kullanılarak eğitim ve test aşamalarında 0.1 ve 0.9 arasında normalize edilmiştir.

$$x = 0.1 + 0.8 \left(\frac{x_i}{x_{\max}} \right) \quad (4.1)$$

Bu çalışmada baraj haznesindeki buharlaşma miktarı seviyesinin belirlenmesinde klasik (Çoklu Regresyon Yöntemi, Otoregresif (AR) Model) ve yeni yöntem olarak adlandırılan yapay sinir ağları (YSA) yöntemi kullanılmaktadır. Aşağıda bu yöntemler ile ilgili olarak temel bilgiler verilmektedir (Çalım, 2008).

3.2. Yöntem

3.2.1. Klasik Yöntemler

3.2.1.1. Çoklu Regresyon Yöntemi (MLR)

İki değişken arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı, eğer varsa bu ilişkinin derecesinin saptanması da istatistiksel çözümlerinde sık sık karşılaşılan bir sorundur. Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesinde regresyon ilk akla gelen tekniktir.

İstatistiksel anlamda iki değişken arasındaki ilişki, bunların değerlerinin karşılıklı değişimleri arasında bir bağıllık şeklinde anlaşılır. Gerçekten X değişkeninin değerleri değişirken buna bağlı olarak Y değişkeninin değerleri de değişiyorsa, bu ikisi arasında bir ilişki bulunduğu söylenebilir.

Regresyonda değişkenlerin bağımlı değişken ve bağımsız değişken(ler) olarak iki gruba ayrılması bir zorunluluktur. Bağımlı değişken, bağımsız değişken(ler) tarafından açıklanmaya çalışılan değişkendir. Regresyonda bağımlı değişken Y ve bağımsız değişken(ler) de X ile gösterilir. Regresyonda, amaçlardan biri bağımlı değişkenle bağımsız değişken(ler) arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasıdır.

Örneğin Y ile X arasında $Y_i = \alpha + \beta X^i + \varepsilon_i$ ($i=1,2,3,\dots$) gibi doğrusal bir ilişki öngörülüyorsa ilk adım modelin bilinmeyen α ve β parametrelerinin tahmin edilmesidir. Modelin bilinmeyen parametreleri tahmin edildiğinde bağımsız değişken(ler)'in farklı değerleri için bağımlı değişkenin alacağı değeri tahmin etmek regresyonda bir diğer amaçtır. Bağımsız değişken(ler)'in her farklı değer(ler)'i için bağımlı değişkenin değeri sabit ise ortada araştırılacak bir problem yoktur.

Hem regresyonda hem de varyans çözümlemesinde bağımlı değişken en az eşit aralıklı düzeyde ölçülür. Regresyonda, bazı özel durumlar dışında, bağımsız değişken(ler) de en az eşit aralıklı düzeyde ölçülmelidir. Varyans çözümlemesinde ise bağımlı değişken yine en az eşit aralıklı düzeyde ölçülürken bağımsız değişken(ler) sınıflama ya da sıralama ölçme düzeyinde ölçülür. Bu nedenle regresyon ve varyans çözümlemesinde amaç aynı olmakla beraber hangisinin kullanılacağı bağımsız değişkenlerin ölçme düzeyine bağlıdır.

Regresyon analizi, bağımsız değişken sayısına göre;

1. Basit regresyon analizi (Tek bağımsız değişken).
2. Çoklu regresyon analizi (Birden çok bağımsız değişken).

Fonksiyon tipine göre;

1. Doğrusal regresyon analizi.
2. Doğrusal olmayan regresyon analizi (Eğrisel).

Özellikle mühendislik ve işletmecilik alanlarında herhangi bir ekonomik değişkeni tek bir bağımsız değişkenle açıklamak mümkün değildir. Birçok ekonomik değişken bir araya gelerek bir değişkeni etkileyebildikleri gibi, kendi aralarında da birbirlerini etkileyebilmektedir. Birden fazla bağımsız değişkenli analize “Çoklu Regresyon Analizi” (Multiple Regression Analysis) adı verilmektedir (Çalım, 2008).

Basit regresyon analizinde bağımlı değişken Y ile gösterilirken, bağımsız değişken x ile gösterilmektedir. Çoklu regresyon analizinde de bağımlı değişken Y ile fakat bağımsız değişkenler $x_{(t-1)}, x_{(t-2)}, \dots, x_{(t-n)}$ ile gösterilecektir. Bir bağımsız değişkenli, bir bağımlı değişkenli doğrusal regresyon çok sayıda bağımsız değişkenler için genişletilebilir. Örneğin y değişkenininin x_1 ve x_2 bağımsız değişkenlerinin fonksiyonu olduğunu kabul edelim. O halde aşağıdaki denklemi düşünebiliriz.

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{(t-1)} + \beta_2 x_{(t-2)} + \dots + \beta_i x_{(t-n)} + \varepsilon_i, \quad i=1,2,\dots,n \quad (3.1.)$$

3.2.1.2. Otoregresif Model (AR(p))

Bir rasgele değişkenin aldığı değerlerin zaman içinde belli aralıklarla (Δt) izlenmesi halinde bir zaman serisi ($X_1, X_2, \dots, X_i, \dots$) elde edilir. Ardışık anlardaki X_i ve X_{i+1} değerleri arasında istatistik anlamda bir bağımlılık bulunması halinde X_i bir stokastik süreç oluşturur.

Zaman serilerine İnşaat Mühendisliğinde özellikle hidrolojik uygulamalarda rastlanır. Bir akarsu kesitinde Δt aralıklarıyla ölçülen akımlar (ya da Δt aralığındaki

toplam akım hacmi) bir zaman serisi oluşturur. Diğer bir uygulama alanı hava trafiğinin zaman içinde değişimidir.

Yıllık akım serilerinin trend ya da sıçrama bileşeni bulunmadığı takdirde stasyonier oldukları kabul edilebilir. Buna karşılık zaman aralığının daha küçük alınması halinde mevsim, ay, hafta, gün, yıl periyod olmak üzere bir periyodik bileşen bulunacağından akım serileri stasyonier olmayacaktır. Stasyonier olmayan serilerin incelenmesi güç olduğundan ileride görüleceği gibi bunların uygun bir dönüşümle stasyonier hale getirilmesine çalışılır (Bayazıt, 1996).

Akarsu havzasının depolama özellikleri akım serilerindeki ardışık değerler arasında bağımlılık (iç bağımlılık) bulunmasına neden olur. Zaman aralığı kısaltıldıkça iç bağımlılık kuvvetlenir. Yıllık akımlar için en çok kullanılan modeller ARMA (autoregressive-moving average) sınıfı modellerdir. Bu sınıfta Markov modelleri olarak da bilinen lineer otoregresif modeller, hareketli ortalama modeller ve bu ikisinin karışımı şeklinde olan modeller bulunur. Model kurarken işlemleri basitleştirmek için veriler normalize edilerek kullanılır. Bu çalışmada sadece AR(p) modelleri kullanılacaktır.

3.2.1.3. Otoregresif Modeller (Markov Modelleri)

p-inci mertebeye Markov modelinde (AR(p) modeli) i-inci yılın y_i akımı için şöyle bir ifade kabul edilir:

$$y_i = \sum_{j=1}^p \phi_j y_{i-j} + \epsilon_i = \phi_1 y_{i-1} + \phi_2 y_{i-2} + \dots + \phi_p y_{i-p} + \epsilon_i \quad (3.2.)$$

Burada i-inci yılın akımının bundan önceki p yılın akımlarıyla doğrudan doğruya bağımlı olduğu görülmektedir. Modelde, ϕ_i regresyon katsayıları, ϵ_i bağımsız değişkendir. Bu çalışmada verilere 6. mertebeye otoregresif model uygulanmıştır.

3.3. Yapay Sinir Ağları (YSA) Modeli

YSA modeli, karmaşık problemlerde uygulayabileceğimiz bir yöntemdir. Bu sebeple, yapay sinir ağları yöntemi, inşaat, makine ve tıptan mikro elektriğe kadar birçok farklı disiplin dallarında kullanılabilir.

3.3.1. Y.S.A' nın Biyolojik Temeli

Biyolojik sinir sistemi, merkezinde sürekli olarak bilgiyi alan, yorumlayan ve uygun bir karar üreten beynin (merkezi sinir ağı) bulunduğu 3 katmanlı bir sistem olarak açıklanır. Alıcı sinirler (receptor) organizma içerisinde ya da dış ortamlardan algıladıkları uyarıları, beyne bilgi ileten elektriksel sinyallere dönüştürür. Tepki sinirleri (effector) ise, beyinin ürettiği elektriksel darbeleri organizma çıktısı olarak uygun tepkilere dönüştürür (Çalım, 2008).

Merkezi sinir ağındaki bilgiler, alıcı ve tepki sinirleri arasında ileri ve geri besleme yönünde değerlendirilerek uygun tepkiler üretilir. Bu yönüyle biyolojik sinir sistemi, kapalı çevrim denetim sisteminin karakteristiklerini taşır. Merkezi sinir sisteminin temel işlem elemanı, sinir hücresidir (nöron) ve insan beyinde yaklaşık 10 milyar sinir hücresi olduğu tahmin edilmektedir. Bir sinir hücresi kabaca; hücre gövdesi, dendritler, axonlar ve akson uçlarından meydana gelir. Başka hücrelerden gelen uyarılar dendritlerin uçlarından alınır ve aksonların uçlarından diğer hücrelere iletilir.

Şekil 3.5. Biyolojik sinir sisteminin blok gösterimi

Yukarıdaki şekilde 2 yönde ok vardır. Bunlar sıra ile sistemde ileriye ve geriye doğru beslemeyi (taşınım) göstermektedir. Aynı şekilde sinirlerde algılayıcılar insan vücudundan uyarı şeklinde aldıkları elektrik etkilerini uyarılara dönüştürürler. Sonuçlandırıcılar ise sinir ağı tarafından oluşturulan elektrik etkilerini dönüştürür ve sistemin sonuç çıktısı olarak verir.

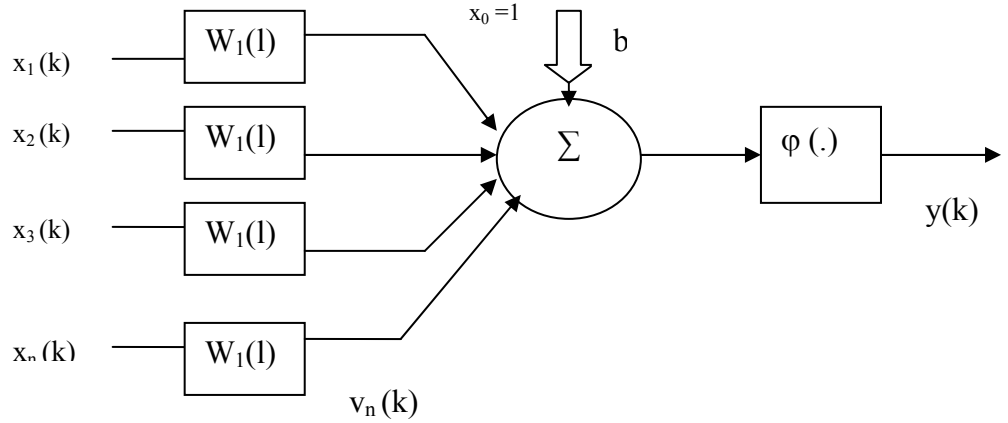
3.3.2. Bir Nöronun modeli

Nöron, bir yapay sinir ağının temelini oluşturan bilgi işleme birimidir. Merkezi sinir ağında bilgiler, alıcı ve tepki sinirleri arasında ileri ve geri besleme yönünde değerlendirilerek uygun tepkiler üretilir. Bu yönüyle biyolojik sinir sistemi, kapalı çevrim denetim sisteminin karakteristiklerini taşır. Özellikle bir k nöronuna bağlanan (j) snopsisinin girdi kümesindeki bir X_j elemanı, W_{kj} bağlantı ağırlık katsayısı (synaptik weight) ile çarpılır.

Nöronların ağırlıklı çarpımları ve nöronların bağlantılarının ağırlık etkisiyle bağlı değişen bias (dış etkileri yansıtan) terimi ile toplanır. Bu işlem lineer birleştirmenin (Lineer combiner) oluşturulması olarak tanımlanır. Synapse gelen ve dendriteler tarafından alınan bilgiler genellikle elektriksel darbelerdir ancak, synapsedeki kimyasal ileticilerden etkilenir. Belirli bir sürede bir hücreye gelen girişlerin değeri, belirli bir eşik değerine ulaştığında hücre bir tepki üretir. Hücrenin tepkisini artırıcı yöndeki girişler uyarıcı, azaltıcı yöndeki girişler ise önleyici girişler olarak söylenir ve bu etkiyi synapse belirler.

İnsan beyninin 10 milyar sinir hücresinden ve 60 trilyon synapse bağlantısından oluştuğu düşünülürse son derece karmaşık ve etkin bir yapı olduğu anlaşılır. Diğer taraftan bir sinir hücresinin tepki hızı, günümüz bilgisayarlarına göre oldukça yavaş olmakla birlikte duyuşsal bilgileri son derecede hızlı değerlendirebilmektedir. Bu nedenle insan beyni; öğrenme, birleştirme, uyarılma ve genelleştirme yeteneği nedeniyle son derece karmaşık, doğrusal olmayan ve paralel dağılmış bir bilgi işleme sistemi olarak tanımlanabilir.

Bir nöronun çıktılarının genliğini (amplitude) sınırlamak için bir aktivasyon formu kullanılır. Bu aktivasyon fonksiyonu (sıkıştırma) sınırlama fonksiyonu olarak tanımlanır. Bu fonksiyon, lineer birleşim sonucunda elde edilen değerlerin, çıkış sinyalinin izin verilen genlik alanı içerisinde kalmasını sağlar.

Şekil 3.6. Basit bir YSA Modeli

Şekilde, $x_1, x_2, x_3, \dots, x_m$, Girdiler; $W_{K1}, W_{K2}, W_{K3}, \dots, W_{KM}$, k nöronunun bağlantı ağırlığı; b_k , bias terimi; $\varphi(\cdot)$ aktivasyon fonksiyonu; y_k , çıktı değerleridir.

Girdi (input) sinyallerinden dolayı oluşan lineer birleşen çıktısı (Lineer birleşim toplamı), V_k ,

$$V_k = \sum_{J=1}^M w_{kJ} \cdot x_J \quad (3.3)$$

eşitliği ile ifade edilmektedir.

Çıktı değeri ise;

$$Y_k = \varphi(V_k + b_k) \quad (3.4)$$

olarak belirlenir. Burada bias terimi (dış etken parametresi veya aktivasyon fonksiyonunun girdilerinin artması ya da azalmasının etkisini katmak amacıyla kullanılan bir sabittir), b_k bu çalışmada 1 olarak alınmış ve

$$Y_k = \varphi(V_k) \quad (3.5)$$

elde edilmiştir.

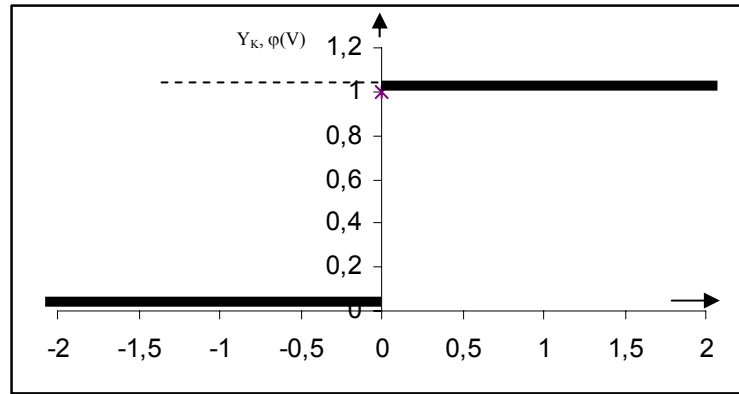
Tipik olarak aktivasyon fonksiyonu sonucunda bir nöronun çıktısının normalize edilmiş genlik alanı, kapalı bir birim aralığı olarak $[0-1]$ veya $[-1, 1]$ arasında alınabilir.

3.3.3. Aktivasyon Fonksiyonlarının Tipleri

Hücre modellerinde, hücrenin gerçekleştireceği işleve göre çeşitli tipte aktivasyon fonksiyonları kullanılabilir. Aktivasyon fonksiyonları sabit parametrelili ya da uyarlanabilir parametrelili seçilebilir. Bir nöronun çıktılarının genliğini sınırlamak için birçok tip aktivasyon fonksiyonu, “ $\varphi(V)$ ”, vardır. Aşağıda, hücre modellerinde en yaygın olarak kullanılan çeşitli aktivasyon fonksiyonları tanıtılmıştır.

Eşik fonksiyonu (Threshold function):

McCulloch-Pitts modeli olarak bilinen eşik aktivasyon fonksiyonlu hücreler, mantıksal çıkış verir ve sınıflandırıcı ağlarda tercih edilir. Perceptron (Algılayıcı) olarak da söylenen eşik fonksiyonlu hücrelerin matematiksel modeli aşağıdaki gibi tanımlanabilir.

$$\text{Eğer } V \geq 0 \Rightarrow \varphi(V) = 1 \quad (3.6a)$$

$$\text{Eğer } V < 0 \Rightarrow \varphi(V) = 0 \quad (3.6b)$$

Şekil 3.7. Eşik Fonksiyonu

olarak belirlenir.

Mühendislik literatüründe bir eşik fonksiyonunun bu şekline artı-azalan (Heaviside) adı verilir. Bu eşik fonksiyonundaki gibi çalışan bir K nöronun çıktısı aşağıdaki gibi açıklanabilir.

$$\text{Eğer } V_K \geq 0 \Rightarrow Y_K = 1 \quad (3.7a)$$

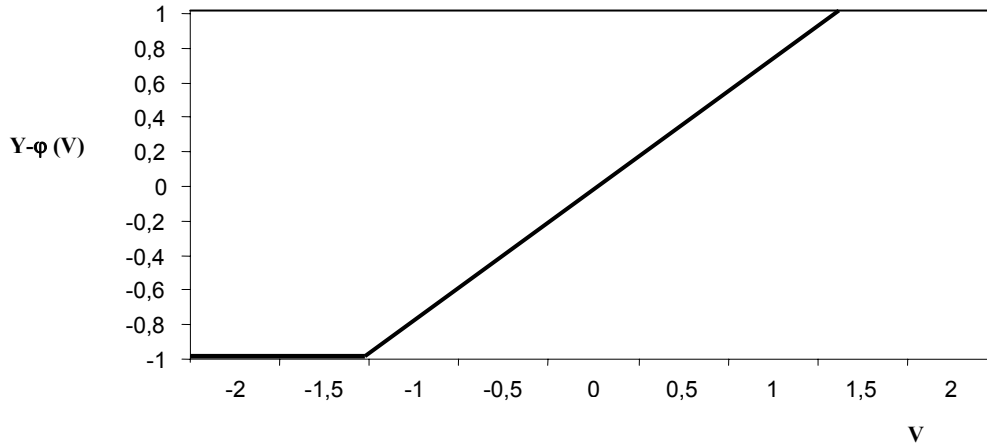
$$\text{Eğer } V_K < 0 \Rightarrow Y_K = 0 \quad (3.7b)$$

V_K ; nöronun oluşan sınırlandırılmış alanıdır ve denklem (3.3) benzer şekilde şöyle ifade edilir;

$$V_K = \sum_{J=1}^M w_{KJ} \cdot x_J + b_K \quad (3.8)$$

Doğrusal ve Doyumlu-doğrusal Aktivasyon Fonksiyonu:

Doğrusal bir problemi çözmek amacıyla kullanılan doğrusal hücre ve YSA' da ya da genellikle katmanlı YSA' nın çıkış katmanında kullanılan doğrusal fonksiyon, hücrenin net girdisini doğrudan hücre çıkışı olarak verir. Doğrusal aktivasyon fonksiyonu matematiksel olarak $y=v$ şeklinde tanımlanabilir. Doyumlu **doğrusal** aktivasyon fonksiyonu ise aktif çalışma bölgesinde doğrusaldır ve hücrenin net girdisinin belirli bir değerinden sonra hücre çıkışını doyuma götürür.

Şekil 3.8. Doyumlu doğrusal aktivasyon fonksiyonu

$$y = \left\{ \begin{array}{ll} 1 & v > 1 \\ v & -1 < v < 1 \\ -1 & v < -1 \end{array} \right. \quad \text{ise} \quad (3.9)$$

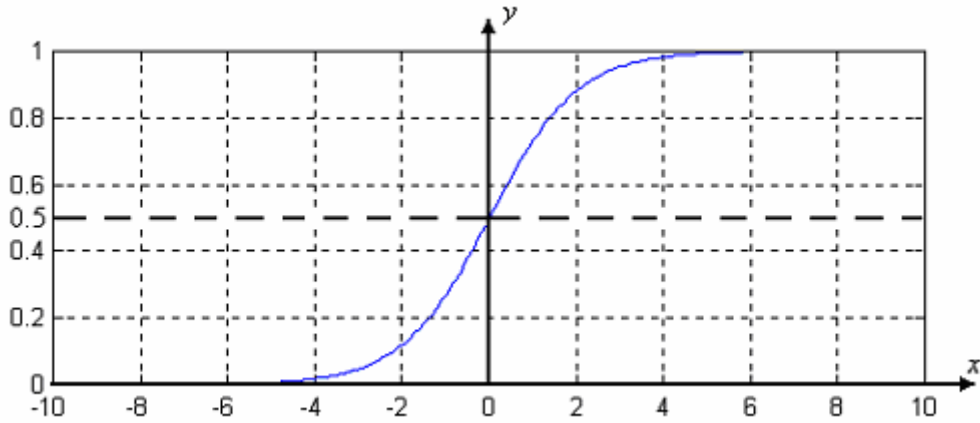

Doyumlu doğrusal aktivasyon fonksiyonunun denklem 3.9 de matematiksel tanımı, Şekil 3.4 de ise grafiği görülmektedir.

Sigmoid Fonksiyonu:

Türevi alınabilir, sürekli ve doğrusal olmayan bir fonksiyon olması nedeniyle doğrusal olmayan problemlerin çözümünde kullanılan bir fonksiyon olup YSA nonlinear durumların çözümlenmesinde tercih edilir. Bu fonksiyon (S) şekline sahiptir ve yapay sinir ağlarının uygulamasında en yaygın kullanılan aktivasyon fonksiyonudur.

Sigmoid fonksiyonu aynı zamanda Lojistic fonksiyonudur ve $\varphi(V) = \frac{1}{1 + \exp(-ON)}$ ile temsil edilir. Sigmoid fonksiyonu genel şekli aşağıda verildiği gibidir. Doğrusal ve doğrusal olmayan davranışlar arasında denge sağlayan sürekli artan bir fonksiyon olarak tanımlanmıştır.

Şekil 3.9. Sigmoid Fonksiyonu

Lojistik Sigmoid Fonksiyonu:
$$f(x) = \frac{1}{1 + e^{-x}}$$

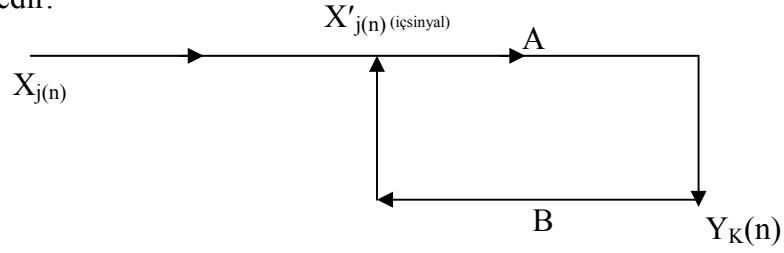
3.3.4. Geri Besleme (Feedback):

Geri beslemeli YSA' da, en az bir hücrenin çıkışı kendisine ya da diğer hücelere giriş olarak verilir ve genellikle geri besleme bir geciktirme elemanı üzerinden yapılır. Geri besleme, bir katmandaki hücreler arasında olduğu gibi katmanlar arasındaki

hücreler arasında da olabilir. Bu yapısı ile geri beslemeli YSA, doğrusal olmayan dinamik bir davranış gösterir. Dolayısıyla, geri beslemenin yapılış şekline göre farklı yapıda ve davranışta geri beslemeli YSA yapıları elde edilebilir.

Sistemin bir parçasının (kısımının) çıktısı, girdi (input) olarak alınan, belirli bir bölümü ile etkileşiyorsa, geri beslemeli bir dinamik sistem olduğu kabul edilir. Böylelikle sistem içerisindeki sinyallerin iletilmesi için bir veya daha fazla kapalı yol ortaya çıkmaktadır (Üneş ,2006).

Aşağıdaki şekilde tek döngülü geri beslemeli sistem için akım sinyal şeması verilmektedir.

Şekil 3.10. Tek döngülü geriye beslemeli sistem için akım sinyal şeması

Burada girdi sinyalleri ($X_j(n)$); ilk sinyaller $X'_j(n)$ ve çıktı sinyaller $Y_K(n)$ olmak üzere, ayrıklaştırma (nümerikleştirme) zaman değişkeni (n)'nin fonksiyonu olarak verilmektedir. Bu sistem operatörleri ileriye ve geriye besleme oluşumunu tanımlamaktadır.

Yukarıdaki şekilden görüldüğü gibi girdi ve çıktı arasındaki ilişki kolaylıkla belirlenebilmektedir.

$$Y_K(n) = A[X_j(n)] \quad (3.10)$$

$$X'_j(n) = X_j(n) + B[Y_K(n)] \quad (3.11)$$

Denklemler yeniden incelendiğinde $Y_K(n)$ çıktıları istenen aralıkta elde edilene kadar $X'_j(n)$ iç sinyallerinden etkilenmektedir, yani $X_j(n)$ girdileri lineer fonksiyon çıktıktan sonra istenilen aralıkta belirlenememişse $B[Y_K(n)]$ döngüsüne girmekte (geri besleme yapılmakta) ve $X'_j(n)$ iç sinyalleri olarak yeniden döngüye sokulmaktadır.

Tabii ki bu döngünün girdileri $Y_K(n)$ kümesinin çıktıları olmaktadır. Burada (A) ve (B) döngü operatörü olarak davranmaktadır (Üneş ,2005).

Yukarıdaki (3.11, 3.12) denklemlerinden $X'_J(n)$ çıkarılırsa aşağıdaki denklik elde edilmektedir.

$$Y_K(n) = \frac{A}{1-AB} [X_J(n)] \quad (3.12)$$

Bu ifade sistemin kapalı döngü operatörü olarak tanımlanır. Genelde açık döngü operatöründe $BA \neq AB$ yoludur, yani açık döngü operatörü iletişimsizdir (bağımsızdır).

Yukarıdaki denklem açılırsa

$$\begin{aligned} Y_K(n) &= A[\overbrace{X_J(n) + B(Y_K(n))}^{X'_J(n)}] \\ &= A X_J(n) + AB(Y_K(n)) \end{aligned} \quad (3.13)$$

$$Y_K(n) = \frac{A}{1-AB} [X_J(n)] \quad (3.14)$$

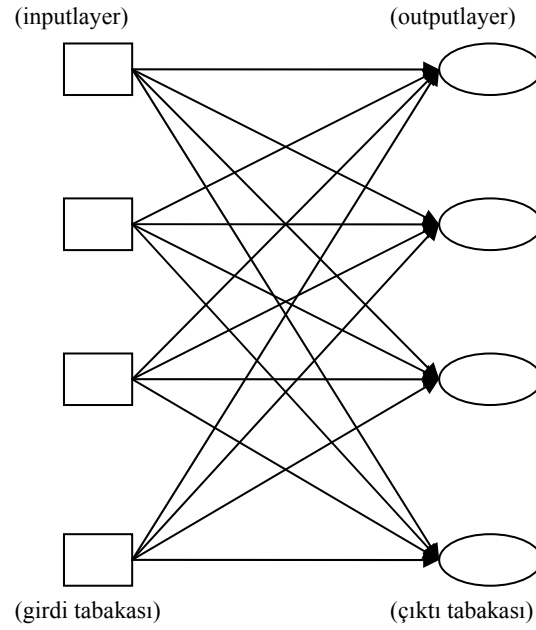
elde edilir.

3.3.5. YSA'nın Çalışma Ağının Yapısı:

YSA'nın nöronlarının yapılanmasındaki yol özellikle ağı eğitmek için kullanılan öğrenme (Eğitme) algoritması ile ilgilidir. Bu yapılanma aşağıdaki gibi sınıflandırır.

Tek Tabakalı İleri Beslemeli Ağ:

Tek tabakalı yapay sinir ağlarında nöronlar tabaka şekline göre düzenlenir. Tabakalı ağın en basit formunda kaynak (girdi noktalarının) bir girdi tabakası ve nöronların (hesap noktaları), bir çıktı tabakası vardır. Bu tip tek tabakalı ağ YSA modellerinde pek alışılmış ve kullanılmış değildir. Diğer bir deyişle de bu tip ağ tamamen ileriye beslemeli (feed forward) bir tiptir. Tek katmanlı ileri beslemeli yapay sinir ağı en basit ağ yapısıdır. Bir giriş katmanı ve bir çıkış katmanı vardır. Örnek yapısı Şekil 3.7'de gösterilmiştir. Bu tip bir ağda bilgi girişten çıkışa doğru ilerler yani ağ ileri beslemelidir. Tek katmanlı olarak isimlendirilmesinin sebebi, giriş katmanının veri üzerinde hiçbir işlem yapmadan veriyi çıkış katmanına iletmesidir.

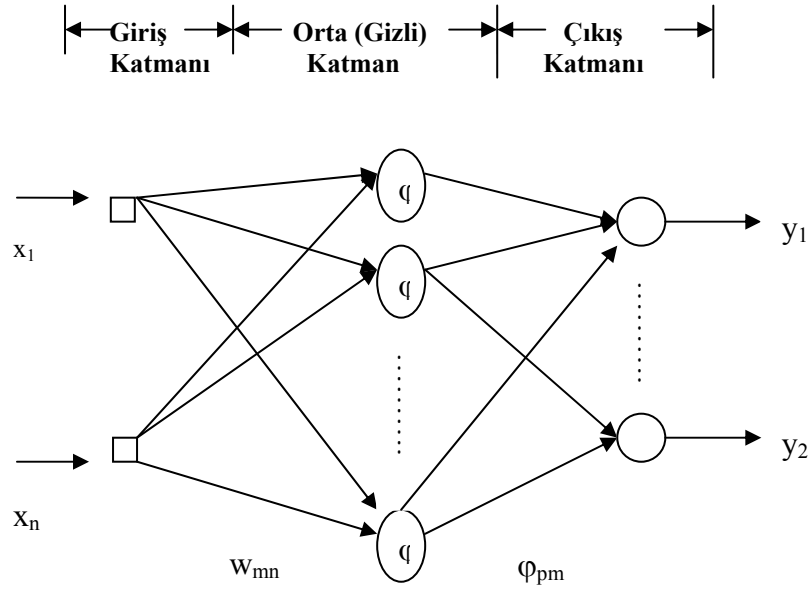
Şekil 3.11. Tek tabakalı ileri beslemeli ağ

Çok Tabakalı İleri Beslemeli Ağ:

İleri beslemeli YSA'da, hücreler katmanlar şeklinde düzenlenir ve bir katmandaki hücrelerin çıkışları bir sonraki katmana ağırlıklar üzerinden giriş olarak verilir. Giriş katmanı, dış ortamlardan aldığı bilgileri hiçbir değişikliğe uğratmadan orta (gizli) katmandaki hücrelere iletir. Bilgi, orta ve çıkış katmanında işlenerek ağ çıkışı belirlenir. Bu yapısı ile ileri beslemeli ağlar doğrusal olmayan statik bir işlevi gerçekleştirir. İleri beslemeli 3 katmanlı YSA'nın, orta katmanında yeterli sayıda hücre olmak kaydıyla, herhangi bir sürekli fonksiyonu istenilen doğrulukta yaklaştırabileceği önceki çalışmalardan görülmektedir. En çok bilinen eğitime beslemeli yöntemi algoritmasıdır. Bu tip, YSA'nın eğitiminde etkin olarak kullanılmakta ve bazen bu ağlara geriye yayılım ağları da denmektedir.

İleri beslemeli bir sinir ağının, bu ikinci sınıf formu, bir veya daha fazla gizli tabakaların oluşturulması ile kendi kendiliğinden ayırt edilebilir bir forma girmektedir. Bu gizli tabakaların hesaplanan noktaları şekilleri ile uyumlu olarak gizli nöronlar (hiddenlayers) veya gizli birimler olarak tanımlanır (hidden units).

Bu gizli tabakaların sinirlerinin fonksiyonu, hesaplarda faydalanılmak amacı ile dış girdiler ve hesap ağı çıktıları arasında yer alır. Bir veya daha fazla gizli tabaka eklenerek daha hassas dereceli istatistiksel sonuçlar elde etmek mümkündür.

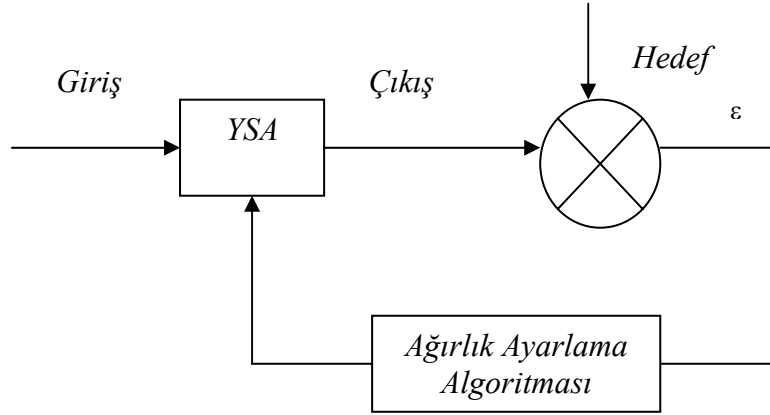
Şekil 3.12. İleri beslemeli üç katmanlı YSA

İleri beslemeli üç katmanlı ve çıkış katmanı doğrusal olan YSA'nın matematiksel modeli, x - giriş vektörünü, O - orta katman çıkış vektörünü, y - ağ çıkış vektörünü göstermek üzere uygulanmıştır. x_0 ve O_0 girişleri, polarma girişleri olarak alınmıştır. Herhangi bir problemi çözmek amacıyla kullanılan YSA da, katman sayısı ve orta katmandaki hücre sayısı gibi kesin belirlenememiş bilgilere rağmen nesne tanıma ve sinyal işleme gibi alanların yanı sıra ileri beslemeli YSA, sistemlerin tanınması ve denetiminde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

YSA Algılama, Öğrenme Şeması (Perceptron):

YSA'nın gerçekleştirdiği iki temel fonksiyon, öğrenme ve hatırlamadır. Öğrenme, ağırlık değerlerinin, bir giriş vektörüne karşılık arzu edilen çıkış vektörünü sağlamak üzere uyarlanmasıdır. YSA'nın, belirli bir girişe, ağırlık değerlerine uygun bir çıkış üretmesi de hatırlama olarak tanımlanır. Ağırlık değerlerinin ayarlandığı öğrenme süreci denetimli, denetimsiz olabilir. Aralarındaki farkın kaynağı eğitim verisinin sınıflandırmasını yapan denetim mekanizmasının olup olmadığıdır. Bu durumda, denetimsiz öğrenme sürecinde öğrenmenin yansıra eğitim verisinin sınıflandırması da başarılması gereken bir başka görevdir.

Mühendislik uygulamalarının büyük çoğunluğu denetimli öğrenmeyi kullanır. Yapay sinir ağına, yapması istenilen göreve dayalı bir dizi örnek bilgi verilerek sinir ağı eğitilir. Burada amaç belirli bir giriş için hedef bir çıkış elde etmektir. Hedef çıkış, denetmen tarafından sağlanır. Elde edilen çıkışla hedef karşılaştırıldığı zaman hedefe ulaşamamışsa bağlantıların ağırlıkları benimsenen öğrenme yaklaşımına göre ayarlanarak işlem tekrarlanır. Blok diagram olarak Şekil 3.9'da gösterilmiştir.

Şekil 3.13. YSA'nın eğitimi

Perceptron (algılama); bir lineer ayrıştırılabilen YSA modelinin en basit şekline verilen addır. Bir perceptron temel olarak, düzeltilebilir bağlantı ağırlıkları ile bir nöron ve bias eğilim teriminden oluşur.

Bu algoritma ilk olarak Rossen Blatt (1958–1962)'in beyin algılama (öğrenme modeli) için geliştirdiği bir öğrenme prosedüründe görünen bir sinir ağının bağımsız parametrelerini düzenlemede kullanılmıştır.

Rossen Blatt, girdi verileri lineer olarak ayrılabilen iki farklı sınıftan alınan perceptronları eğitmek için kullanıldığında perceptron algoritmasının yakınsak sonuçlar verdiğini göstermiştir. Bu algoritmanın yakınsamasının ispatı perceptron yakınsama teoremi olarak bilinmektedir. Birden fazla nöronu içermesi için perceptronun çıktı tabakası genişletilerek daha fazla uygun sınıflamada yapılabilir.

Hatayı Geriye Yayararak Eğitme (Training by error backpropagation):

Her bir tabakadaki nöronların sayısı ve bağlantı şekli belirli şartlar içerisinde değişebilir. Bir tabaka içerisindeki düğüm noktaları arasında (iletişim) bağlantı kurulmasına izin verilmez. Ancak her bir tabakadaki düğüm noktası değerleri, ardışık yani ondan sonraki tabakaya önceki tabaka çıktısı veya bulunduğu tabakanın girdisi olarak işlem yapabilir.

Düğüm noktalarına verilen veriler, hem başlangıçlardaki girdilerden (yani ilk girdi dosyalarından) hem de sonraki tabaka çıktılarından geri beslemelerinden ileri gelebilir. Bu geri besleme 2 safha içerir: Girdi düğümlerindeki dışardan girilen verilerin bir ileri besleme safhası ile çıktı tabakasındaki çıktı bilgilerini hesaplayarak ileriye doğru yayılması. Çıktı gözlemlenen değerler ve hesaplananlar arasındaki farka (hataya) dayanarak bağlantı ağırlıkları (w ; ağırlık-etkinlik katsayılarını) değiştirme-geri besleme fazında yapılır.

Eğitim işleminin başlangıcında, bağlantı eğitim algoritması, eğitme işlemini başarıyla tamamlayana kadar her bir iterasyonda düzeltilerek değiştirilir. Ağırlıkları rasgele değerler olarak alınarak başlanır.

Bu iterasyon işlemi (geriye doğru hataların yayılmasıyla yapılan) yakınsadığı zaman, bir ileri beslemeli hesap ağındaki YSA modeli ile elde edilen çıktı sonuçları değerlendirilerek o modelin sonucunda ağırlık katsayıları belirlenir.

Bir YSA modelinde N tane (girdi parametre verisi) girdi verisi vardır. Bu verilerin her biri girdi değerlerinin bir kümesine sahiptir. Buna X_i dersek; $X_i = (i=1,2,3,\dots,k)$ kadar ve çıktı düğümlerinde J_n , ($n= 1, 2, 3,\dots, m$) kadar çıktı değeri vardır.

Bu girdi değerleri gizli tabakalardaki W_{ij} ($j=1,2,3,\dots,h$) ile çarpılır ve çıkan değerler düzenlenerek gizli tabakaların girdi değerleri olarak kullanılır.

$$H_j = \sum_{i=1}^k W_{ij} \cdot X_i \quad (j = 1,2,3,\dots,h) \quad (3.15)$$

H_j : (j)inci gizli tabakadaki girdi değerleridir.

W_{ij} : (i)inci nörondan (j) inci nörona bağlantı, ağrılık katsayılarıdır.

Her bir gizli tabaka bir çıktı tabakası, çıktısı üretmek için sigmoid fonksiyonu (veya diğer fonksiyonlar) ile dnstrlr veya işleme tabii tutulur. H_{Oj} olarak gösterilen çıktılar elde edilir.

$$H_{Oj} = f(H_j) = \frac{1}{1 + \exp[-(H_j + \theta_j)]} \quad (3.16)$$

H_j : Düğüm noktalarındaki girdi değerleri

$f(H_j)$: ıktı düğüm noktası değeri

θ_j : Bir başlangıç veya Bias terimi olarak alınabilir.

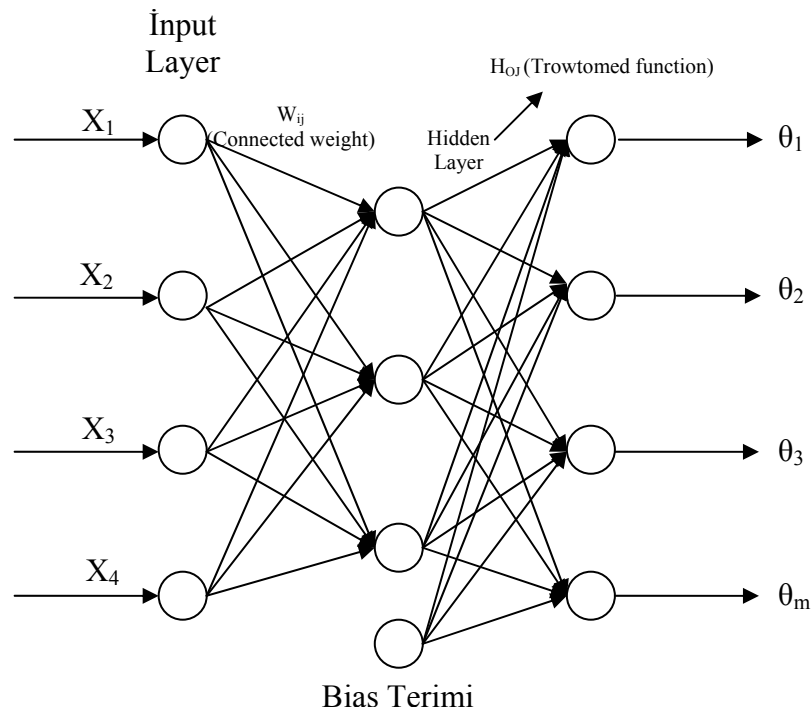
(θ_j) Threshold (başlangıç) fonksiyonu, ağrılık katsayılarının eğitilmesine bir değer (genelde 1 alınır) olarak etkitilebilir. H_{Oj} ıktı değerleri ardışık tabakalarda girdi olarak da görev yapabilir. Birden fazla gizli tabaka alınması durumunda bu işlem çıktı tabakasına varıncaya kadar devam eder. Yani kaç tane ara tabaka var ise her ara tabakanın çıktısı sonrakinin girdisi (inputu) olarak alınır ve bu işlem çıktı tabakasına kadar devam eder. Bu işlemin tümüne ileri doğru hareket akışı denir. Eğer n tane çıktı düğümü için girdi olarak I_{On} almırsa aşağıdaki gibi ifade edebiliriz.

$$I_{On} = \sum_{j=1}^h W_{jn} \cdot H_{jn} \quad (n = 1,2,3,\dots, m) \quad (3.17)$$

Bütün girdi değerleri aktivasyon fonksiyonu ile yeniden tanımlanarak (O_n) sinir ağının çıktı değerleri belirlenir. Şekil 3.10'da çok tabakalı algılayıcının genel formu verilmiştir.

Yakınsak çözüm için ardışık olarak iterasyonlar boyunca ağırlıkların değiştirilmesi (hataların geriye yayılması) ve eğitme işlemlerinin geriye yayılım öğrenme algoritması ile başarılmaktadır. Çıktı tabakasındaki (O_n) değerleri hedeflenen değerler ile (elimizdeki bulmayı amaçladığımız ölçüm veya model sonuçları) aynı olmayacaktır. Belirli bir miktar hata içerecektir.

Şekil 3.14. Çok tabakalı algılayıcı (perceptron)

θ_j burada başlangıç fonksiyonu olarak alınır, bu terim yerine bias terimi kullanılır ve genellikle "1" olarak alınıp işlem yapılır. H_{Oj} çıktısı ise sigmoid fonksiyonu kullanılarak çıktı değerlerini ardışık gizli tabakalar boyunca girdi değerleri olarak almış ve çıktı değerlerine kadar benzer işlemlerle devam etmektedir.

Bu input değerleri yapay sinir ağından elde edilecek (O_n) çıktı değerlerini vermesi için YSA modeli boyunca sürdürülüp yine eğitme işlemi ardışık ağırlık düzeltme işlemi ve geriye beslemeli eğitim algoritması ile başarılmaktadır.

YSA uygulanarak elde edilen çıktıya (O_n), bulunması istenen ölçüm değerlerine (T_n) denirse her bir girdi verisi için (e_p) p'inci girdi verisinin çıktı sonucu oluşan hatası toplam karesel hataya göre yazılırsa (sum of squares of error) ;

$$e_p = \sum_{l=1}^m (T_n - O_n)^2 \text{ dir.} \quad (3.18)$$

ve “MSE” (mean square veya average system error) ortalama karesel hataya göre hesaplanmak istendiğinde, tüm girdi verileri için toplam hata miktarı olarak;

$$E = \frac{1}{2N} \sum_{p=1}^N \sum_{n=1}^m (Tp_n - Op_n)^2 \quad (3.19)$$

burada, N; bütün Girdi veriler, Tp_n : Gerçek veriler (bulunması istenen hedef değer), Op_n ; Yapay sinir ağları çıktı değerleridir.

Gerçek beslemeli algoritmanın amacı iteratif olarak ortalama karesel hataların minimize edilmesidir. Bu işlem çıktı tabakasındaki her bir bağ noktası için δ_n hesaplanan değişim miktarını verir.

$$\delta_j = O_n (1 - O_n)(T_n - O_n) \quad (3.20)$$

burada δ_j hatanın değişimidir ve bir önceki tabakadaki hesaplanan hataların ağırlıklı toplamları tarafından ara tabakalar için yenilenerek her bir iterasyon için belirlenir.

$$\delta_j = H_{O_j} (1 - H_{O_j}) \sum_{n=1}^m \delta_n \cdot W_{jn} \quad (3.21)$$

olarak yazılabilir. Burada, H_{O_j} ; girdi ve çıktı (input ve output) arasındaki ağırlık fonksiyonu ile verilen ilişkiden yola çıkarak, H_j gizli tabaka girdisi ile O_j , çıktı değerine geçişi veren sigmoid fonksiyonu dönüşümüdür.

$$H_j = \sum_{i=1}^m W_{i,j} X_i \quad (3.22)$$

ve

$$H_{O_j} = f(H_j) = \frac{1}{1 + \exp(H_j + O_j)} \quad (3.23)$$

Hata değerinin miktarı hesap ağırlık değerlerini güncelleştirmede kullanılır.

$$\Delta W_{ij} = \eta \cdot \delta_j \cdot X_i \quad (3.24)$$

şeklinde yazılarak ağırlık değeri hataya göre yenilenir.

$$W_{ij}(r+1) = W_{ij}(r) + \Delta W_{ij} \quad (3.25)$$

Genellikle hızlı bir yakınsama sağlamak için eskalasyon (değerler arasındaki fark-salınım) yol açmamak için geniş adım aralığı kullanılır. “r” inci data girildikten sonra ağırlıklardaki değişim ise;

$$\Delta W_{ij}(r) = \eta \cdot \delta_j \cdot X_i + \alpha \Delta W_{ij}(r-1) \quad (3.26)$$

burada, α ; Yakınsamayı hızlandırmak için kullanılan bir momentum oranı ifadesini, η ; hatanın değişiminde ve yayılımındaki adım aralığını belirleyen öğrenme oranı, r; iterasyon sayısı, δ_j ; hata miktarını göstermektedir (Çalım, 2008).

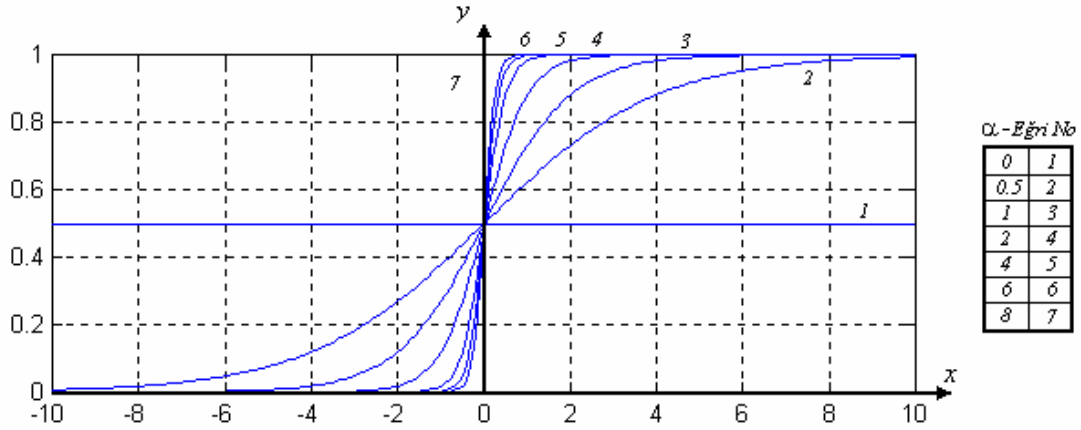
Öğrenme Oranı (Learning Rate $0 \leq \eta \leq 1$)

Pozitif değerli olmak zorundaki öğrenme katsayısı 2’den büyük seçildiğinde YSA’nın kararsızlığına, 1’den büyük seçildiğinde de çözüme ulaşmaktansa salınım yapmasına sebep olur. Öğrenme katsayısı için $\{0-1\}$ uygun aralıktır. Bu aralıkta

seçilen katsayının büyüklüğüyle, öğrenme adım aralığı orantılıdır. Eğitim verisinin değişim oranına uygun katsayı seçilmelidir. Uyarlanabilir öğrenme katsayısı kullanımı da başvurulabilecek yöntemlerdendir.

Sigmoid Fonksiyonunun Eğim Parametresi (α)

Artan ağırlık değerleri, nöronun, sigmoid fonksiyonun eğiminin(türevinin) çok küçük değerli bölgelerinde işlem yapmasına sebep olur. Geri yayımlanan hata terimi türevle orantılı olduğundan, düşük eğimde yeterli eğitim gerçekleşmez. Eğimin ayarlanması, eğitim süresini ve başarısını doğrudan etkiler.

Şekil 3. 15. Lojistik sigmoid fonksiyonunun eğim parametresiyle değişimi

Lojistik Sigmoid Fonksiyonun Eğim Parametresi α ile Değişimi

$$f(x) = \frac{1}{1 + e^{-\alpha x}}$$

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Çatalan Barajı Uygulamaları

Bu çalışmada, YSA'da rezervuar buharlaşma problemini tanımlarken bir gizli katmanlı MLP (Çok tabakalı algılayıcı) seçilmiştir. MLP'nin en yaygın öğrenim yöntemi olan geriye yayılım algoritması (BPA), girdi ve çıktı veri seti için kullanılmıştır. YSA'nın çözümünde MATLAB kodu ile yazılmış bir programda ileri beslemeli Bayes regülarizasyon yayılım algoritması, Levenberg Marquardt Metodu uygulanmıştır. YSA modelinde, iterasyon sayısı, öğrenme ve momentum hızı oranı sırası ile 950, 0.1, 0.95 olarak alınmıştır.

YSA'nın baraj haznesindeki buharlaşma verisine uygulanması iki adımdan oluşmuştur. İlk adım sinir ağlarının eğitimidir. Bu adımda girdi olarak, günlük buharlaşma verilerinden altı adet veri türetilerek, çıktı olarakta günlük buharlaşma miktarları alınmıştır. Baraj rezervuar modellerinin geliştirilmesi amacıyla YSA, ilk veri setinin bir başka deyişle son 739 günlük gözlemlerden oluşan eğitim verisinin kullanımıyla eğitilmiştir. Eğitim aşaması tamamlandıktan sonra MLP'ler ilk 350 günlük gözlemlerden oluşan test verilerine uygulanmıştır. Belirli bir problem için uygun bir ağ yapımı saptamak (ağ topolojisi) hesap karmaşıklığını ve genelleme yapabilme yetisini bire bir ilgilendirdiğinden önemli bir konu haline gelmiştir (Cıgızoğlu, 2003-b).

Her bir model için en düşük karesel hata (MSE), toplam karesel hata (MAE) ve model tahminleri ve gözlemlenmiş değerler arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Sonuçları da model tahmini ve gözlem verilerinin performanslarını karşılaştırmak için kullanılmıştır. MSE ve MAE aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

$$MSE = \frac{1}{N} \left(\sum_{i=1}^N Y_{i_{gözlem}} - Y_{i_{tahmin}} \right)^2 \quad (4.2)$$

ve

$$MAE = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N |Y_{i_{gözlem}} - Y_{i_{tahmin}}| \quad (4.3)$$

Burada N data set sayılarını ve Y_i rezervuar buharlaşma miktarı verilerini göstermektedir. Bunun yanısıra stokastik model teknikleri de rezervuar hacim

varyasyonlarını tanımlamak için kullanılabilir. Hidrolojik verilerin Stokastik modelleri regresyon, zaman dizimi ve olasılık modelleri kullanarak da elde edilebilmektedir. Bu teknikler de değişkenler arasında lineer ilişkinin olduğu varsayılmaktadır (Cıgızoğlu ve Kişi, 2006).

Her ne kadar haznedeki buharlaşmanın belirlenmesi problemlerinin çözümü non-linear bir yaklaşım gerektirse de, bu çalışmada YSA ile stokastik modelleme yöntemlerini karşılaştırabilmek için bu çalışmada otopregresif ve çoklu lineer değişkenli regresyon modelleri kullanılmıştır.

4.1.1. Hazne Buharlaşma Miktarının Tahmin Edilmesi

Bu çalışmada MLR, AR(p), YSA modellerinin uygulama sonuçları aşağıda Çizelge 4.1’ de verilmiştir. Görüldüğü gibi YSA modelleri toplam günlük buharlaşma miktarından elde edilen altı adet veri kümesine (Toplam Buharlaşma Miktarı- 1,2,3,4,5,6) uygulanmış en yüksek korelasyon katsayısı ve düşük hata değerleri elde edilmiştir.

Çizelge 4.1. Çatalan Barajında kullanılan bütün modellerde test verileri için elde edilen MSE, MAE ve R parametreleri

Modeller	Giriş Kombinasyonları	MSE	MAE	R
MLR	T.B.M.- 1,2,3,4,5,6	3127654209	33657	0,90
AR(3)	T.B.M.	3234663245	32680	0,91
AR(6)	T.B.M.	3215627854	34041	0,91
YSA	T.B.M.- 1,2,3,4,5,6	3158998625	34712	0,92

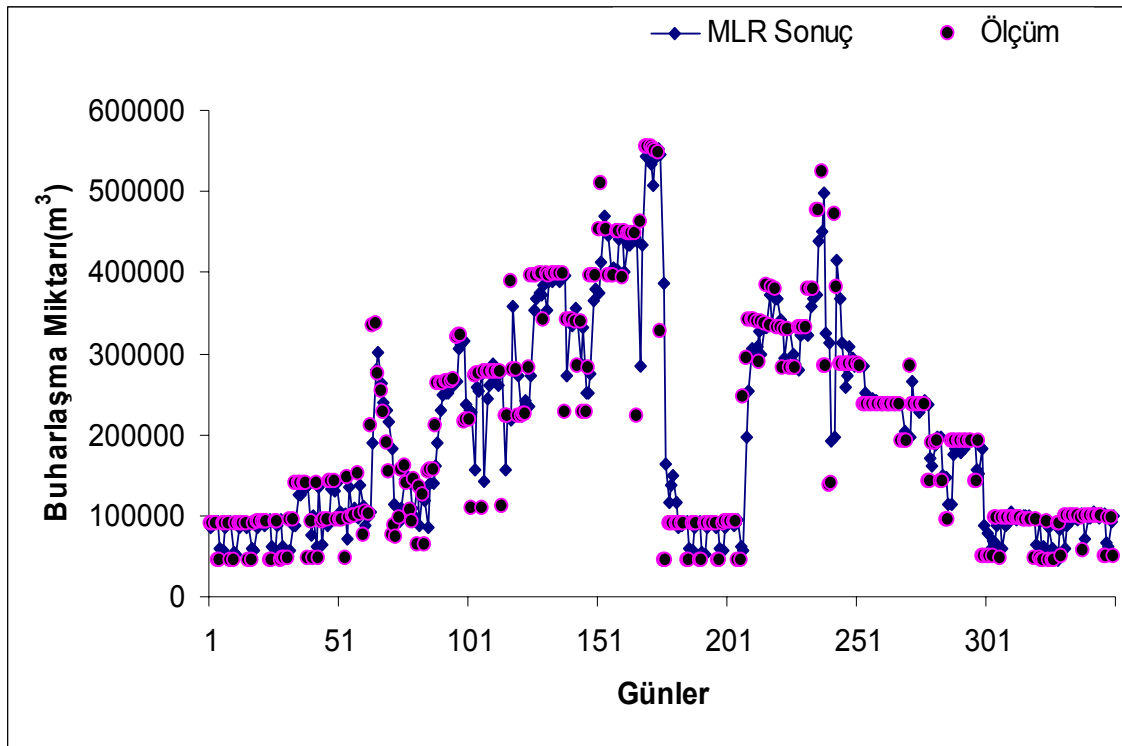
TBM: Toplam Buharlaşma Miktarı; MSE: Ortalama karesel hata; MAE: Mutlak Ortalama hata R; Korelasyon katsayısı

AR(p) ve MLR modellerinde uygulanmış ve sonuçları irdelenmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda YSA modelleri ile ölçümlere en yakın sonuçlar elde edilmiştir. Diğer yöntemlerle elde edilen sonuçlarda oldukça başarılı sonuç vermiştir. Bunun sebebi verilerin günlük ölçüm ve yakın değerlerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

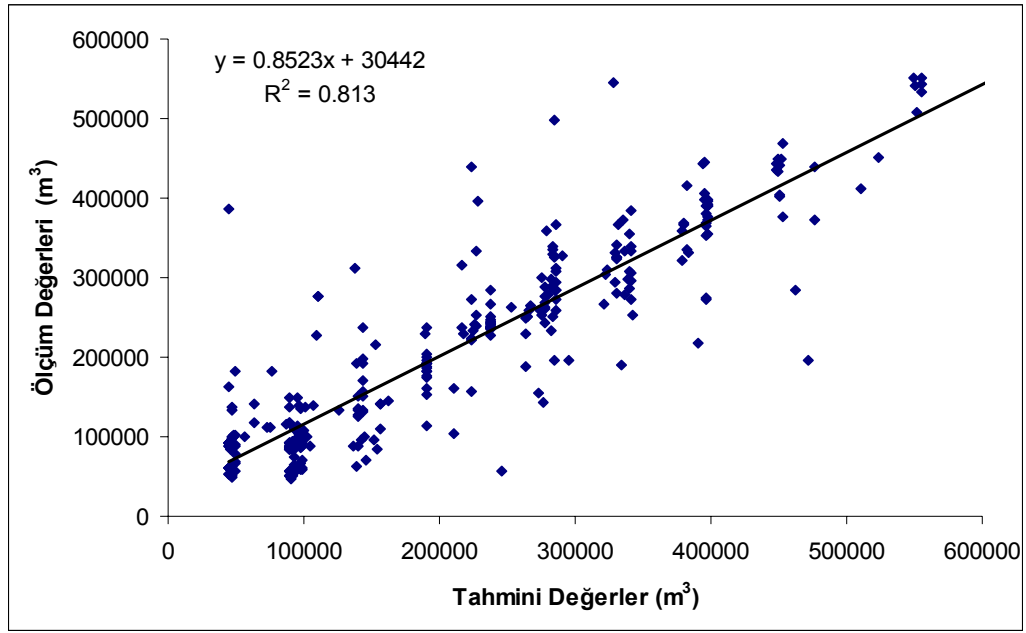
Çizelge 4.1 de, test süreci ve her bir kombinasyonu MSE, MAE ve Korelasyon katsayıları (R) ilişkisi açısından gösterilmiştir. Çizelge 4.1.'den görülebileceği üzere, MLR modelinde MSE gerçek değerler için ($31,278 \times 10^8 \text{ m}^3$), MAE ($33,7 \times 10^3 \text{ m}^3$) ve R (0.90) elde edilmiştir.

Şekil 4.1'de test süreci için MLR buharlaşma miktarları ve ölçüm değerleri karşılaştırılmış. Aşağıda çoklu regresyon modelini temsil eden 4.4 denklemi ve modelin katsayıları verilmiştir, şekil 4.2'de bu ilişki saçılma diyagramı formatındaki grafiği verilmiştir.

$$Y_i = 0,00619 + (0,71689 * x_{(t-1)}) + (0,09158 * x_{(t-2)}) + (0,0887 * x_{(t-3)}) - (0,06383 * x_{(t-4)}) + (0,04829 * x_{(t-5)}) + (0,1017 * x_{(t-6)}) \quad (4.4)$$

Şekil 4.1. MLR günlük buharlaşma miktarı test sonuçları ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması

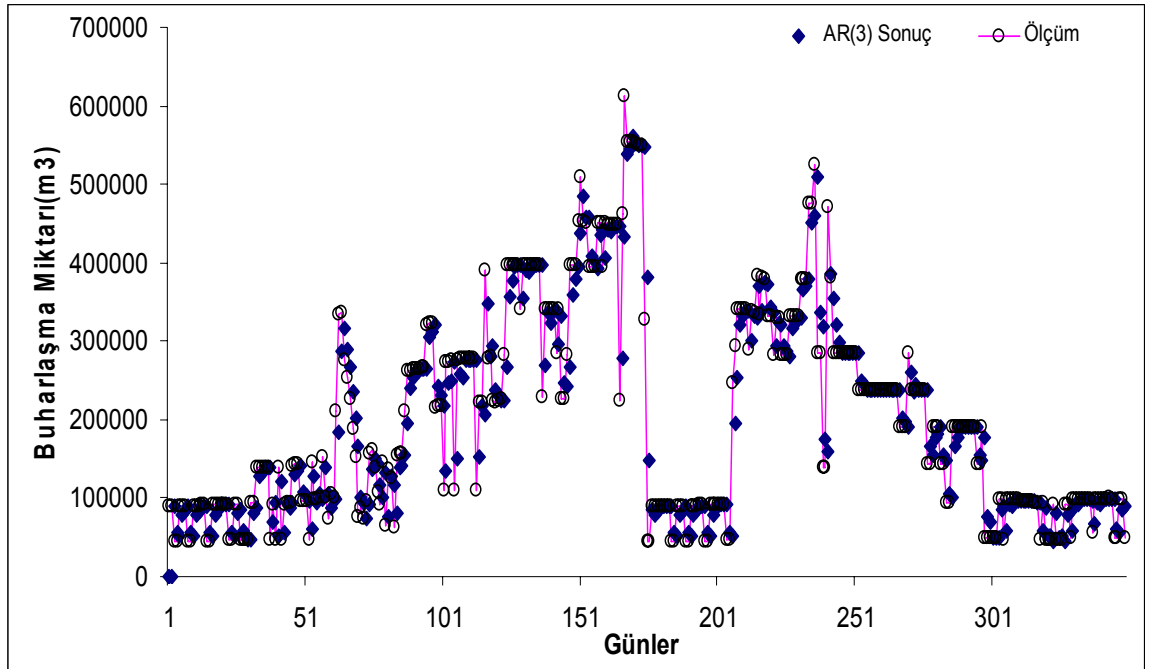
Şekil 4.2. MLR sonuçları ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı

MLR modeline ilaveten Autoregressive (AR) modeller uygulanarak bu çalışmanın kapsamı genişletilmiştir. Bu çalışmada AR(p) için, AR(1), AR(2) ve AR(6) otoregresif modelleri kullanılmış ve bulunan sonuçlar eğitim ve test için ayrı ayrı hazne buharlaşma ölçümleri ile kıyaslanmıştır. Sonuçlar MLR ile uyumlu olmakla beraber YSA'ya yakın değerler vermiştir. Böylece YSA modelinde kullanılan rezervuar seviye data setleri stokastik AR(p) modeline uygulanmıştır. Bu çalışmada girdi katmanı olarak 6 önceki zaman buharlaşma miktarı kaydırılarak veriler elde edilmiştir ve böylece 6 tane, AR(1-6), AR modeli oluşturulmuş. Kullanılan modeller arasında AR(6) modelinin test aşaması için MSE (3215627854 m^3), MAE (34041 m^3) ve R katsayısını (0.91) verdiği görülmüştür. Bu yüzden, AR(3) ve AR(6) otoregresif modelleri bu çalışmada verilmiştir. Test aşaması için otoregresif model sonuç tahminleri, seviye eğilimi ve saçılma diyagramı formatındaki gözlemlenmiş rezervuar buharlaşma miktarı ile karşılaştırılmıştır. Aşağıda Autoregressive (AR) modeller uygulanarak elde edilen sonuçlar ve katsayılar AR(3) için denklemler 4.5 ve AR(6) içinde denklemler 4.6'da verilmiştir. AR(3) ve AR(6) modellerinin performansları Şekil 4.3, 4.4, 4.5 ve 4.6'da gösterilmiştir.

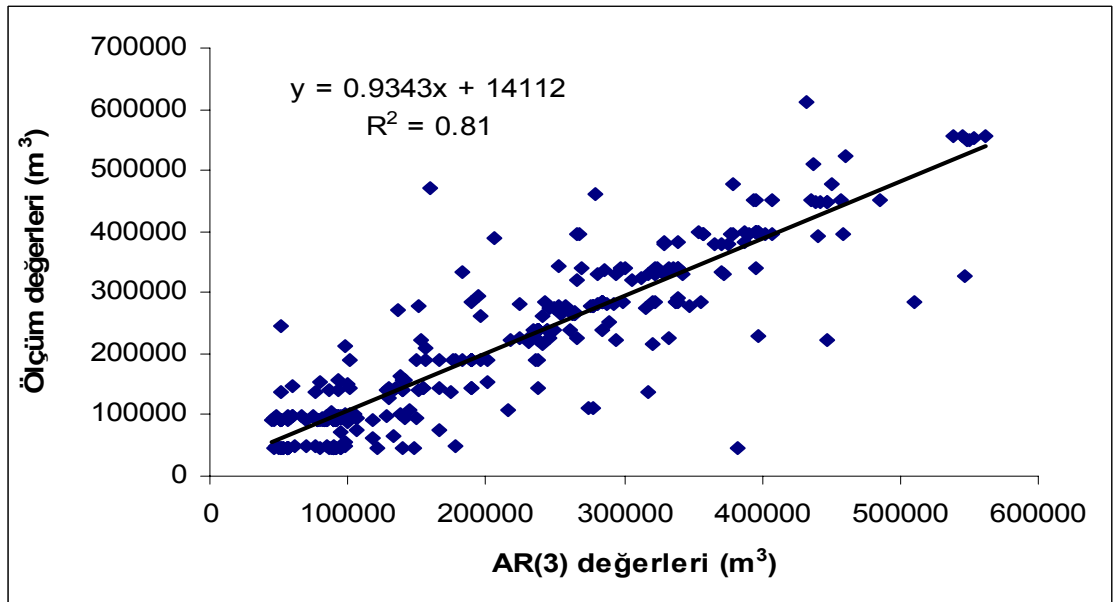
$$Y_i = 0,7465 * x_{(t-1)} + 0,1062 * x_{(t-2)} + 0,144 * x_{(t-3)} \quad (4.5)$$

$$Y_i = 0,719 * x_{(t-1)} + 0,097 * x_{(t-1)} + 0,086 * x_{(t-1)} - 0,061 * x_{(t-1)} + 0,052 * x_{(t-1)} + 0,102 * x_{(t-1)} \quad (4.6)$$

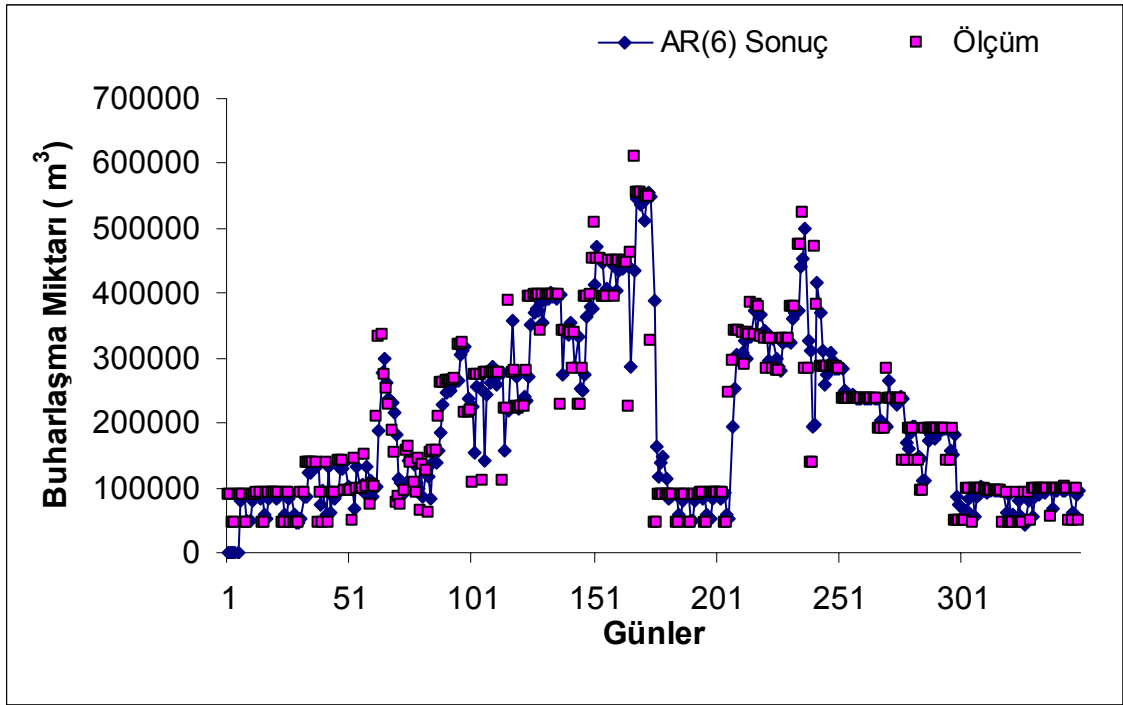

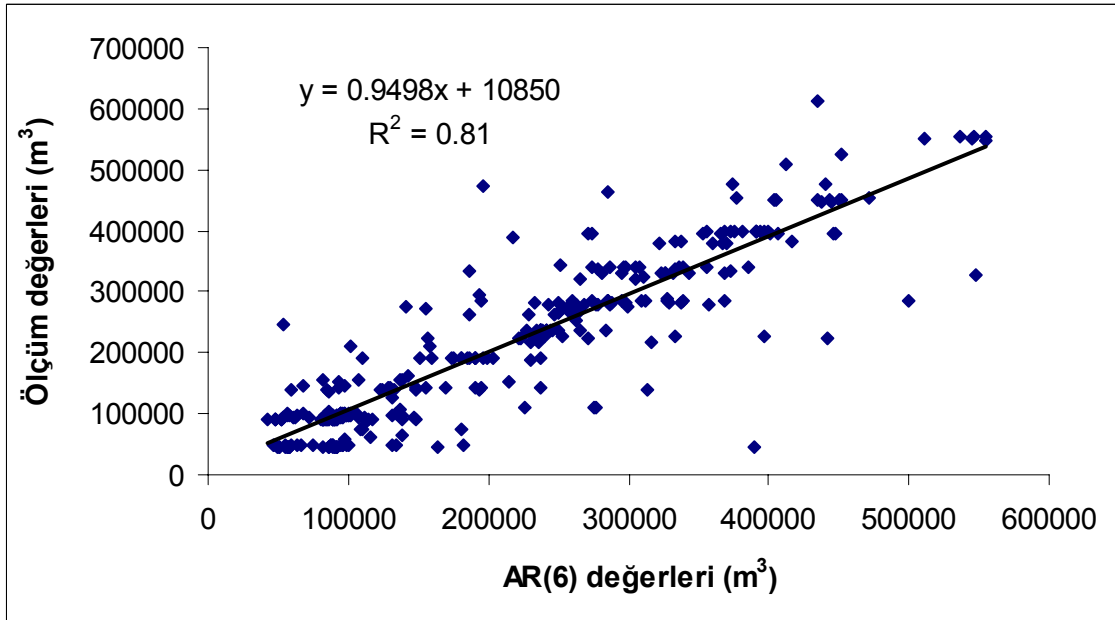
Şekil 4.3. Oto regresif modelde günlük göl kotlarının AR(3) ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması

Şekil 4.4. AR (3) değerleri ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı

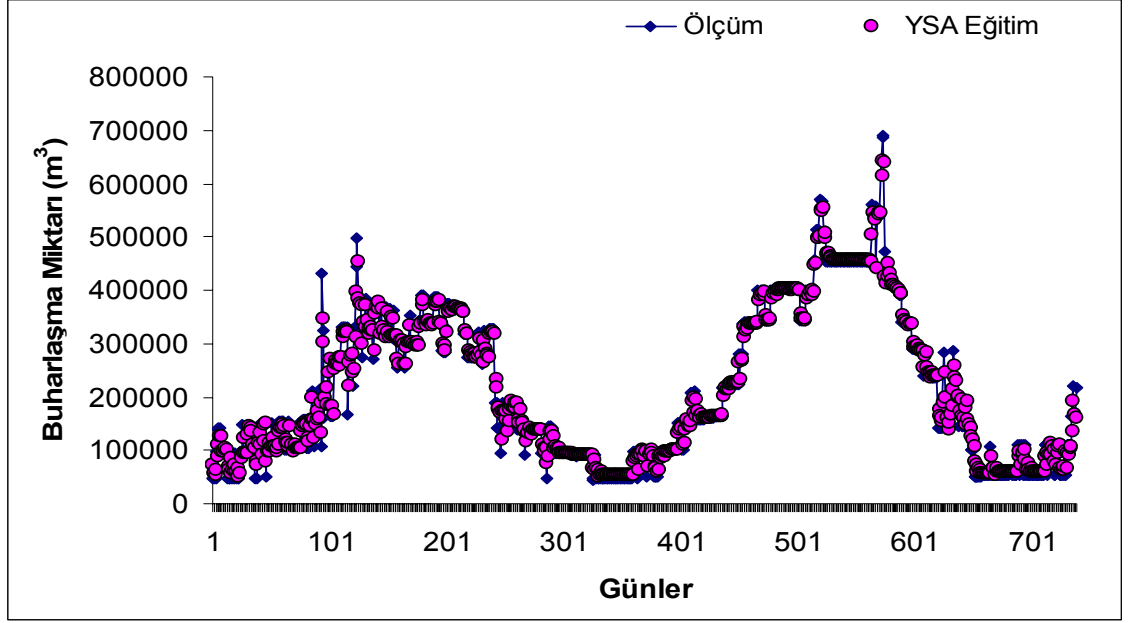
Şekil 4.5. Otoresif modelde günlük göl kotlarının AR(6) ile ölçüm değerlerinin karşılaştırılması

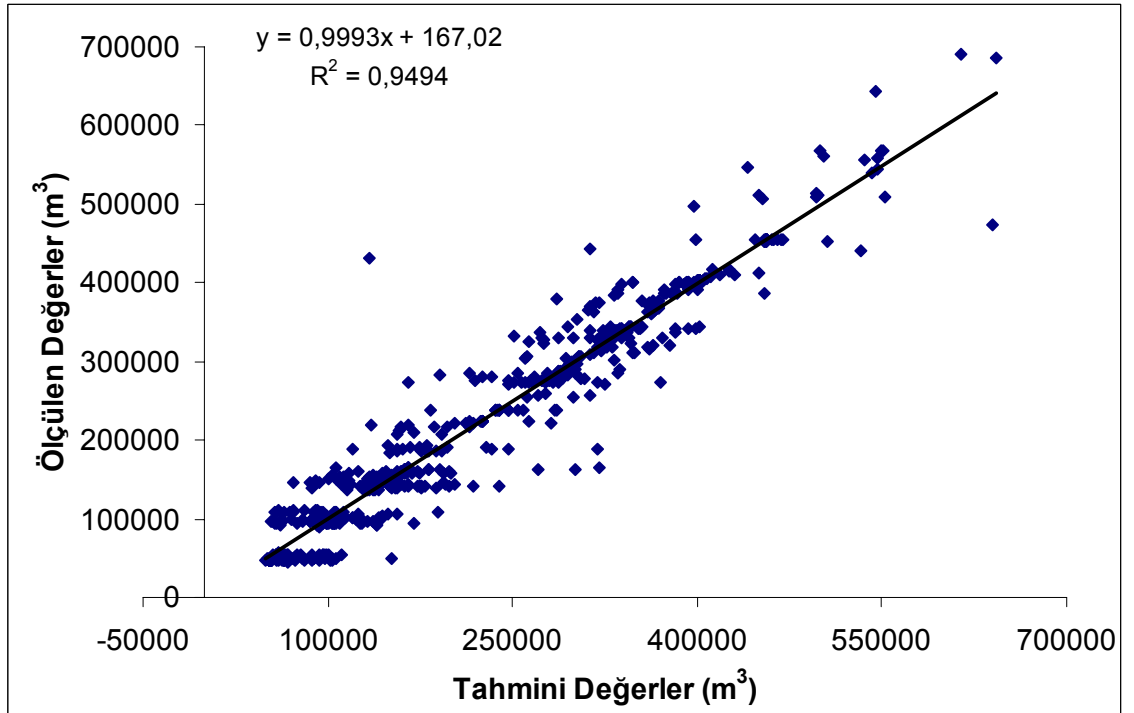
Şekil 4.6. AR (6) değerleri ile ölçüm değerlerinin saçılma diyagramı

Son olarak yapılan YSA modelinde eğitim ve test aşamaları için ayrı ayrı değerlendirme yapılmıştır. Bu sonuçlar, Şekil 4.7, 4.8, 4.9 ve 4.10'de gösterilmiştir.

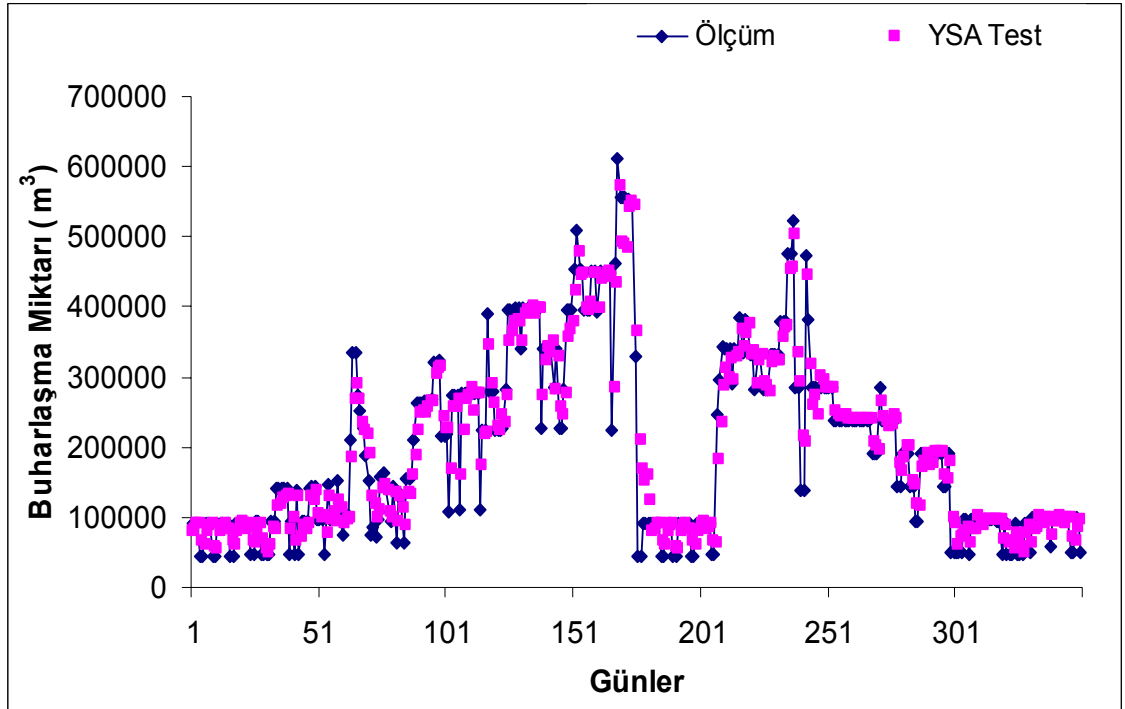
Şekillerden ve Çizelge 4.1.'den anlaşılacağı üzere YSA modelinin diğer iki modelden daha iyi çıktığı belirlenmiştir. YSA metodu için, MSE (3158998625) , MAE (34712) R (0.92) iyi sonuç vermiştir.

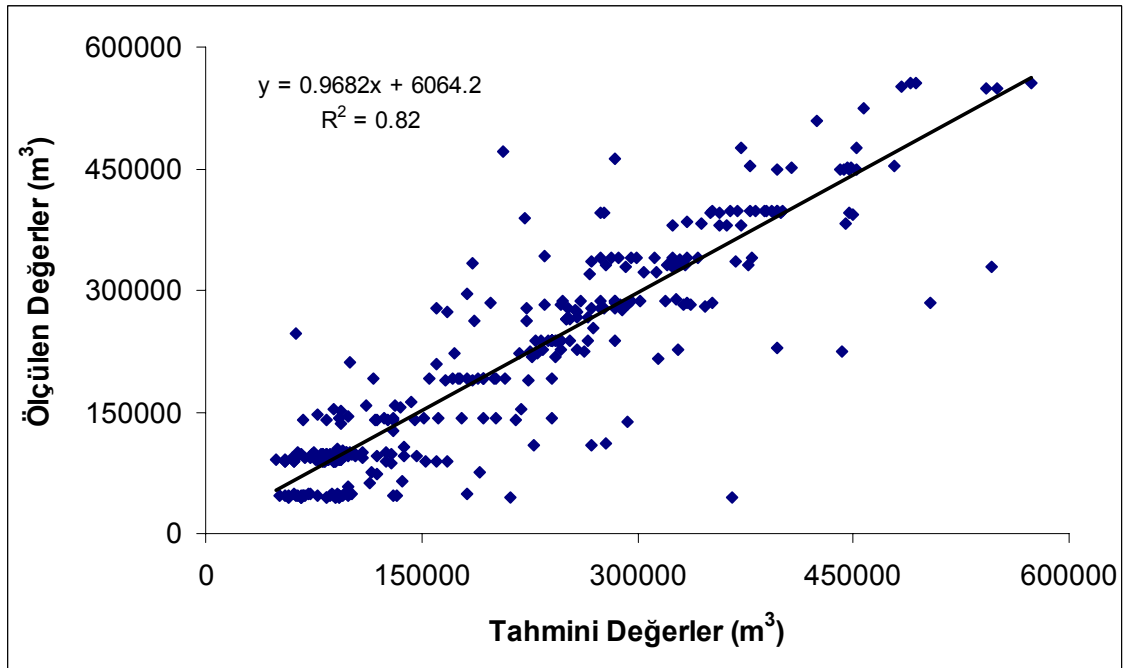
Şekil 4.7. YSA eğitim sonuçları ve ölçüm verileri sonuçlarının karşılaştırılması

Şekil 4.8. YSA eğitim sonuçları ve ölçüm verileri sonuçları için saçılma diyagramı

Şekil 4.9. YSA test sonuçları ve ölçüm verileri sonuçlarının karşılaştırılması

Şekil 4.10. YSA test sonuçları ve ölçüm verileri sonuçları için saçılma diyagramı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Çatalan barajı haznesindeki günlük buharlaşma miktarındaki dalgalanmalar Yapay Sinir Ağları (YSA) ve istatistiksel yöntemler kullanılarak tahmin edilmektedir. Çok katmanlı YSA model tahminleri, barajda ölçülen buharlaşma miktarı ve geleneksel istatistiksel ve autoregresive modeller ile elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Bu sonuçlara dayanarak, bu çalışmanın su kaynakları literatürüne getirdiği yenilikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Çalışma, baraj haznesindeki buharlaşmanın tahmin edilmesi için su kaynakları literatüründe ki ilk YSA uygulaması çalışmasıdır. Bütün bu uygulamalar sunulan YSA modelinin, geleneksel modellerle karşılaştırıldığında doğru tahminler verdiğini göstermiştir.

Ampirik bağları anlatmak için sıklıkla kullanılan çok değişkenli lineerli regresyon modeli problemin çözümünde oldukça doğru sonuçlar vermiştir. Bu metod, buharlaşma miktarının tahmini için oldukça iyi MSE, MAE değerleri sağlayabilmiştir. Yine de, YSA'nın gösterdiği performans MLR modelinden daha iyi sonuç vermiştir.

Otoregresif AR(p), ikinci girdi kombinasyonu için YSA model sonuçları ile karşılaştırıldığında birbirleri ile uyumlu sonuçlar vermiştir. AR(6) modeli en düşük MSE değeri ve en yüksek R katsayısını sağlamıştır. Fakat YSA modelinin çok azda olsa daha iyi sonuç verdiği görülmüştür. Bütün veriler ve olayın fiziği dikkate alındığında YSA modeli gerçeğe daha uygundur.

YSA, baraj haznesinde meydana gelen ihtiyaç duyulan su planlanmasındaki değişiklikler gibi değişen girdi koşullarına doğru bir şekilde adapte olmaktadır. Rezervuar seviye ve buharlaşma miktarlarının tahmini konusunda YSA'nin geleneksel metotlardan daha avantajlı olmasının sebebi YSA yapısının problemin non-lineer dinamiklerini ve tüm data setlerini dahil edebilmesi olarak açıklanmaktadır.

Bir hazne için bir YSA modeli geliştirildikten sonra, bu modelden hazne işletim çalışmalarında faydalanılabilir. Aylık rezervuar buharlaşma ve seviye tahminleri periyodik su kaynakları stratejilerinin belirlenmesinde, hidroelektrik enerji ölçümlerinde ve taşkın yönetimi araştırmalarında kullanılabilir.

Sonuç olarak, barajlarda buharlaşma kayıplarının belirlenmesi ve dolayısı ile haznedeki su miktarı değişimlerinin tahmini ve işletme çalışmalarında bu çalışmada kullanılan YSA modeli alternatif bir model olarak kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- ASCE Task Committee, 2000a. **Artificial neural networks in Hydrology I. Journal of Hydrologic Engineering**, ASCE 5 (2), 115–123.
- ASCE Task Committee, 2000b. **Artificial neural networks in hydrology II. Journal of Hydrologic Engineering**, ASCE 5 (2), 124–132.
- Bayazıt, M., İTÜ, 1996. **İnşaat Mühendisliğinde Olasılık Yöntemleri**.
- Brikundavyi, S., Labib, R., Trung, H.T. and Rousselle, J., 2002. **Performance of neural networks in daily streamflow forecasting**. Journal of Hydrologic Engineering, 7 (5) 392- 398.
- Boogaard, H., Gautam, D.K. and Mynett, A.E., 1998. **Auto-regressive neural networks for the modelling of time series**. Hydroinformatics Conference, Copenhagen.
- Campolo, M., Andreussi, P., Soldati, A., 1999a. **River flood forecasting with a neural network model**. Water Resour. Res. 35(4), 1191–1197.
- Campolo, M., Soldati, A. ve Andreussi, P., 1999b. **Forecasting river flow rate during low flow periods using neural Networks**. Water Resources Research, 35 (11), 3547–3552.
- Cigizoglu, H.K., 2002a. **Suspended sediment estimation and forecasting using artificial neural networks**. Turkish Journal of Engineering & Environmental Sciences, 26, 15–25.
- Cigizoglu, H.K., 2002b. **Suspended sediment estimation for rivers using artificial neural networks and sediment rating curves**. Turkish Journal of Engineering & Environmental Sciences, 26, 27-36.
- Cigizoglu, H.K., 2003a. **Incorporation of ARMA models into flow forecasting by artificial neural networks**. Environmetrics 14 (4), 417–427.
- Cigizoglu, H.K., 2003b. **Estimation, forecasting and extrapolation of flow data by artificial neural networks**. Hydrological Sciences Journal 48 (3), 349–361.
- Cigizoglu, H.K., and Kisi, O., 2006. **Methods to improve the neural network performance in suspended sediment estimation**. Journal of Hydrology 317 (2006) 221–238.
- Dawson, C. W., and Wilby, R., 1998. **An artificial neural network approach to rainfall-runoff modeling**. Hydrological Sci., 43(1), 47–66.
- Djebbar, Y. ve Alila, Y., 1998. **Neural network estimation of sanitary flows**. Hydroinformatics Conference, poster presentation, Copenhagen.
- Fernando, D. A. K., and Jayawardena, A. W., 1998. **Runoff forecasting using RBF networks with OLS algorithm**. J. Hydrologic Engrg., ASCE, 3(3), 203–209.
- Hall, M.J. ve Minns, A.W., 1998. **Regional flood frequency analysis using artificial neural networks**. Hydroinformatics Conference, Copenhagen.
- Halff, A. H., Halff, H. M., and Azmoodeh, M., 1993. **Predicting runoff from rainfall using neural networks**. Proc., Engrg. Hydrol., ASCE, New York, 760–765.

- Hsu, K., Gupta, H. V., and Sorooshian, S., 1995. **Artificial neural network modeling of the rainfall-runoff process.** *Water Resour. Res.*, 31(10), 2517–2530.
- Imrie, C.E., Durucan, S., Kore, A., 2000. **River flow prediction using artificial neural networks: generalization beyond the calibration range.** *J. Hydrol.* 233, 138-153.
- Karunanithi, N., Grenney, W. J., Whitley, D., and Bovee, K., 1994. **Neural networks for river flow prediction.** *J. Comp. in Civ. Engrg., ASCE*, 8(2), 201–220.
- Lange, N., 1998. **Advantages of unit hydrograph derivation by neural networks.** Hydroinformatics Conference, Copenhagen.
- Mason, J.C., Price, R.K. ve Tem'ne, A., 1996. **A neural network model of rainfall runoff using radial basis functions.** *Journal of Hydraulic Research*, 34 (4) 537–548.
- Minns, A. W., and Hall, M. J., 1996. **Artificial neural networks as rainfall-runoff models.** *Hydrologic Sci.*, 41(3), 1996.
- Raman, H. ve Sunilkumar, N., 1995. **Multivariate modelling of water resources time series using artificial neural networks.** *Hydrological Sciences Journal*, 40 (2) 145–163.
- Ranjithan, S., Eheart, J.W. ve Garrett, J.H., 1993. **Neural network-based screening for groundwater reclamation under uncertainty.** *Water Resources Research*, 29 (3) 563–574.
- Rogers, L.L. ve Dowla, F.U., 1994. **Optimization of groundwater remediation using artificial neural networks with parallel solute transport modelling.** *Water Resources Research*, 30 (2) 457–481.
- Sajkumar, N., and Thandaveswara, B.S., 1999. **A non-linear rainfall runoff model using an artificial neural network.** *J. Hydrol.*, 216, 32-55
- Shamseldin, A. Y., 1997. **Application of a neural network technique to rainfall-runoff modeling.** *J. Hydrol.*, 199, 272–294, Amsterdam.
- Smith, J., and Eli, R. N., 1995. **Neural-network models of rainfall-runoff process.** *J. Water Resour. Plng. and Mgmt., ASCE*, 121(6), 499–508.
- Tokar, A. S., and Johnson, P. A., 1999. **Rainfall-runoff modeling using artificial neural networks.** *J. Hydrologic Engrg., ASCE*, 4(3), 232– 239.
- Tokar, A.S., and Markus, M., 2000. **Precipitation- runoff modelling using artificial neural Networks and concettual models.** *J. Hydrol. Eng.*, 5, 156-161
- Üneş, F., and Kunduz, B., 2006. **Reservoir Level Prediction for Yarseli Dam Using Artificial Neural Networks Model.** National Clean Energy Symposium, 25–27 May, p.614, Isparta, Turkey.
- Üneş, F., 2006. **Precipitation and Reservoir Volume Relationship Prediction with Artificial Neural Networks Model.** National Clean Energy Symposium, 25–27 May, p.622, Isparta, Turkey
- Çalım, M.. 2008. **Yapay Sinir Ağları Yöntemi ile Baraj Hazne Kotu Tahmini.**

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın her aőamasında, dűőüncelerinden ve bilgilerinden istifade ettiğim bunun yanında ilgi ve yardımlarını aldığım, danıőman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Fatih ÜNEŐ' e en içten teőekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalıőmalarım sırasında sabırla bana destek veren aileme sonsuz teőekkürler ederim.

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında İskenderun / HATAY' da doğdu. İlk ve ortaokulu İnönü ilkokulunda okudu ve lise öğrenimini Özel İkem Koleji'nde 1998 yılında tamamladı. 1998–2004 yılları arasında Gaziantep Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümünde okudu. 2005–2006 yıllarında Rusya'da Yenigün İnşaat firmasında saha mühendisi olarak çalışmaya başladı. 2006–2007 yıllarında İsdemir fabrikasında Diler Holding bünyesinde şantiye şefi olarak çalıştı. 2007–2008 yıllarında STFA inşaat firmasında proje mühendisi olarak görev yaptı. 2007 yılından itibaren halen STFA firmasında inşaat mühendisi olarak göreve devam etmektedir. Aynı zamanda 2007 yılının güz döneminde Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı.

EKLER

EK.1. Çatalan Barajında Kullanılan Toplam Günlük Buharlaşma Değerleri (DSİ Genel müdürlüğünden temin edilmiştir)

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
01.01.2005	1	45
02.01.2005	2	45
03.01.2005	3	90
04.01.2005	4	90
05.01.2005	5	90
06.01.2005	6	90
07.01.2005	7	90
08.01.2005	8	90
09.01.2005	9	90
10.01.2005	10	45
11.01.2005	11	45
12.01.2005	12	90
13.01.2005	13	90
14.01.2005	14	90
15.01.2005	15	45
16.01.2005	16	45
17.01.2005	17	90
18.01.2005	18	90
19.01.2005	19	90
20.01.2005	20	91
21.01.2005	21	91
22.01.2005	22	45
23.01.2005	23	45
24.01.2005	24	91
25.01.2005	25	92
26.01.2005	26	92
27.01.2005	27	92
28.01.2005	28	92
29.01.2005	29	92
30.01.2005	30	46
31.01.2005	31	46
01.02.2005	32	93
02.02.2005	33	93
03.02.2005	34	46
04.02.2005	35	47
05.02.2005	36	47
06.02.2005	37	47
07.02.2005	38	94
08.02.2005	39	94
09.02.2005	40	140
10.02.2005	41	140
11.02.2005	42	140

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
12.02.2005	43	140
13.02.2005	44	140
14.02.2005	45	47
15.02.2005	46	93
16.02.2005	47	47
17.02.2005	48	139
18.02.2005	49	47
19.02.2005	50	93
20.02.2005	51	94
21.02.2005	52	94
22.02.2005	53	142
23.02.2005	54	143
24.02.2005	55	143
25.02.2005	56	96
26.02.2005	57	96
27.02.2005	58	96
28.02.2005	59	48
01.03.2005	60	146
02.03.2005	61	98
03.03.2005	62	99
04.03.2005	63	100
05.03.2005	64	152
06.03.2005	65	101
07.03.2005	66	75
08.03.2005	67	105
09.03.2005	68	102
10.03.2005	69	211
11.03.2005	70	334
12.03.2005	71	336
13.03.2005	72	275
14.03.2005	73	253
15.03.2005	74	227
16.03.2005	75	189
17.03.2005	76	153
18.03.2005	77	76
19.03.2005	78	87
20.03.2005	79	73
21.03.2005	80	97
22.03.2005	81	157
23.03.2005	82	162
24.03.2005	83	140
25.03.2005	84	107
26.03.2005	85	93
27.03.2005	86	145
28.03.2005	87	64
29.03.2005	88	136
30.03.2005	89	126
31.03.2005	90	63

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
01.04.2005	91	154
02.04.2005	92	156
03.04.2005	93	157
04.04.2005	94	210
05.04.2005	95	263
06.04.2005	96	263
07.04.2005	97	264
08.04.2005	98	265
09.04.2005	99	265
10.04.2005	100	266
11.04.2005	101	267
12.04.2005	102	321
13.04.2005	103	322
14.04.2005	104	323
15.04.2005	105	216
16.04.2005	106	217
17.04.2005	107	218
18.04.2005	108	109
19.04.2005	109	273
20.04.2005	110	274
21.04.2005	111	275
22.04.2005	112	110
23.04.2005	113	277
24.04.2005	114	278
25.04.2005	115	278
26.04.2005	116	278
27.04.2005	117	278
28.04.2005	118	278
29.04.2005	119	278
30.04.2005	120	111
01.05.2005	121	223
02.05.2005	122	223
03.05.2005	123	390
04.05.2005	124	279
05.05.2005	125	280
06.05.2005	126	224
07.05.2005	127	223
08.05.2005	128	225
09.05.2005	129	226
10.05.2005	130	282
11.05.2005	131	396
12.05.2005	132	396
13.05.2005	133	397
14.05.2005	134	398
15.05.2005	135	398
16.05.2005	136	341
17.05.2005	137	398
18.05.2005	138	397

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
19.05.2005	139	398
20.05.2005	140	398
21.05.2005	141	398
22.05.2005	142	398
23.05.2005	143	398
24.05.2005	144	228
25.05.2005	145	341
26.05.2005	146	341
27.05.2005	147	341
28.05.2005	148	340
29.05.2005	149	284
30.05.2005	150	340
31.05.2005	151	227
01.06.2005	152	227
02.06.2005	153	283
03.06.2005	154	396
04.06.2005	155	396
05.06.2005	156	397
06.06.2005	157	453
07.06.2005	158	510
08.06.2005	159	453
09.06.2005	160	452
10.06.2005	161	395
11.06.2005	162	395
12.06.2005	163	395
13.06.2005	164	451
14.06.2005	165	451
15.06.2005	166	394
16.06.2005	167	450
17.06.2005	168	449
18.06.2005	169	448
19.06.2005	170	449
20.06.2005	171	448
21.06.2005	172	224
22.06.2005	173	462
23.06.2005	174	612
24.06.2005	175	555
25.06.2005	176	555
26.06.2005	177	555
27.06.2005	178	552
28.06.2005	179	550
29.06.2005	180	549
30.06.2005	181	328
01.07.2005	182	45
02.07.2005	183	45
03.07.2005	184	90
04.07.2005	185	90
05.07.2005	186	90

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
06.07.2005	187	90
07.07.2005	188	90
08.07.2005	189	90
09.07.2005	190	90
10.07.2005	191	45
11.07.2005	192	45
12.07.2005	193	90
13.07.2005	194	90
14.07.2005	195	90
15.07.2005	196	45
16.07.2005	197	45
17.07.2005	198	90
18.07.2005	199	90
19.07.2005	200	90
20.07.2005	201	91
21.07.2005	202	91
22.07.2005	203	45
23.07.2005	204	45
24.07.2005	205	91
25.07.2005	206	92
26.07.2005	207	92
27.07.2005	208	92
28.07.2005	209	92
29.07.2005	210	92
30.07.2005	211	46
31.07.2005	212	46
01.08.2005	213	246
02.08.2005	214	295
03.08.2005	215	342
04.08.2005	216	341
05.08.2005	217	341
06.08.2005	218	340
07.08.2005	219	290
08.08.2005	220	339
09.08.2005	221	337
10.08.2005	222	384
11.08.2005	223	335
12.08.2005	224	382
13.08.2005	225	380
14.08.2005	226	332
15.08.2005	227	331
16.08.2005	228	283
17.08.2005	229	329
18.08.2005	230	329
19.08.2005	231	283
20.08.2005	232	282
21.08.2005	233	282
22.08.2005	234	331

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
23.08.2005	235	331
24.08.2005	236	331
25.08.2005	237	331
26.08.2005	238	379
27.08.2005	239	379
28.08.2005	240	380
29.08.2005	241	476
30.08.2005	242	476
31.08.2005	243	524
01.09.2005	244	285
02.09.2005	245	285
03.09.2005	246	138
04.09.2005	247	139
05.09.2005	248	472
06.09.2005	249	382
07.09.2005	250	286
08.09.2005	251	286
09.09.2005	252	286
10.09.2005	253	286
11.09.2005	254	286
12.09.2005	255	286
13.09.2005	256	286
14.09.2005	257	286
15.09.2005	258	285
16.09.2005	259	238
17.09.2005	260	238
18.09.2005	261	238
19.09.2005	262	238
20.09.2005	263	238
21.09.2005	264	238
22.09.2005	265	238
23.09.2005	266	238
24.09.2005	267	238
25.09.2005	268	238
26.09.2005	269	238
27.09.2005	270	238
28.09.2005	271	238
29.09.2005	272	238
30.09.2005	273	238
01.10.2005	274	191
02.10.2005	275	191
03.10.2005	276	191
04.10.2005	277	285
05.10.2005	278	238
06.10.2005	279	238
07.10.2005	280	238
08.10.2005	281	238
09.10.2005	282	238

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
10.10.2005	283	238
11.10.2005	284	143
12.10.2005	285	143
13.10.2005	286	190
14.10.2005	287	190
15.10.2005	288	191
16.10.2005	289	143
17.10.2005	290	143
18.10.2005	291	95
19.10.2005	292	95
20.10.2005	293	191
21.10.2005	294	191
22.10.2005	295	191
23.10.2005	296	191
24.10.2005	297	191
25.10.2005	298	191
26.10.2005	299	191
27.10.2005	300	191
28.10.2005	301	191
29.10.2005	302	143
30.10.2005	303	143
31.10.2005	304	191
01.12.2005	305	49
02.12.2005	306	49
03.12.2005	307	49
04.12.2005	308	49
05.12.2005	309	49
06.12.2005	310	98
07.12.2005	311	98
08.12.2005	312	47
09.12.2005	313	98
10.12.2005	314	98
11.12.2005	315	98
12.12.2005	316	98
13.12.2005	317	98
14.12.2005	318	97
15.12.2005	319	97
16.12.2005	320	97
17.12.2005	321	96
18.12.2005	322	96
19.12.2005	323	95
20.12.2005	324	95
21.12.2005	325	47
22.12.2005	326	94
23.12.2005	327	47
24.12.2005	328	46
25.12.2005	329	46
26.12.2005	330	92

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
27.12.2005	331	46
28.12.2005	332	46
29.12.2005	333	46
30.12.2005	334	91
31.12.2005	335	91
01.01.2006	336	49
02.01.2006	337	99
03.01.2006	338	99
04.01.2006	339	99
05.01.2006	340	99
06.01.2006	341	99
07.01.2006	342	99
08.01.2006	343	98
09.01.2006	344	57
10.01.2006	345	99
11.01.2006	346	99
12.01.2006	347	99
13.01.2006	348	99
14.01.2006	349	99
15.01.2006	350	100
16.01.2006	351	99
17.01.2006	352	49
18.01.2006	353	49
19.01.2006	354	98
20.01.2006	355	98
21.01.2006	356	49
22.01.2006	357	49
23.01.2006	358	49
24.01.2006	359	48
25.01.2006	360	96
26.01.2006	361	139
27.01.2006	362	143
28.01.2006	363	142
29.01.2006	364	95
30.01.2006	365	94
31.01.2006	366	94
01.02.2006	367	94
02.02.2006	368	93
03.02.2006	369	47
04.02.2006	370	47
05.02.2006	371	47
06.02.2006	372	94
07.02.2006	373	47
08.02.2006	374	47
09.02.2006	375	95
10.02.2006	376	48
11.02.2006	377	48
12.02.2006	378	48

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
13.02.2006	379	49
14.02.2006	380	98
15.02.2006	381	98
16.02.2006	382	147
17.02.2006	383	98
18.02.2006	384	98
19.02.2006	385	98
20.02.2006	386	147
21.02.2006	387	147
22.02.2006	388	146
23.02.2006	389	146
24.02.2006	390	97
25.02.2006	391	97
26.02.2006	392	97
27.02.2006	393	49
28.02.2006	394	49
01.03.2006	395	146
02.03.2006	396	146
03.03.2006	397	97
04.03.2006	398	98
05.03.2006	399	148
06.03.2006	400	148
07.03.2006	401	148
08.03.2006	402	50
09.03.2006	403	100
10.03.2006	404	100
11.03.2006	405	100
12.03.2006	406	100
13.03.2006	407	150
14.03.2006	408	101
15.03.2006	409	101
16.03.2006	410	101
17.03.2006	411	101
18.03.2006	412	101
19.03.2006	413	153
20.03.2006	414	153
21.03.2006	415	153
22.03.2006	416	153
23.03.2006	417	153
24.03.2006	418	102
25.03.2006	419	102
26.03.2006	420	102
27.03.2006	421	103
28.03.2006	422	154
29.03.2006	423	103
30.03.2006	424	103
31.03.2006	425	103
01.04.2006	426	103

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
02.04.2006	427	103
03.04.2006	428	103
04.04.2006	429	104
05.04.2006	430	104
06.04.2006	431	104
07.04.2006	432	155
08.04.2006	433	156
09.04.2006	434	156
10.04.2006	435	157
11.04.2006	436	157
12.04.2006	437	105
13.04.2006	438	105
14.04.2006	439	158
15.04.2006	440	158
16.04.2006	441	212
17.04.2006	442	159
18.04.2006	443	106
19.04.2006	444	159
20.04.2006	445	160
21.04.2006	446	160
22.04.2006	447	160
23.04.2006	448	214
24.04.2006	449	107
25.04.2006	450	431
26.04.2006	451	324
27.04.2006	452	162
28.04.2006	453	217
29.04.2006	454	217
30.04.2006	455	217
01.05.2006	456	272
02.05.2006	457	163
03.05.2006	458	163
04.05.2006	459	163
05.05.2006	460	272
06.05.2006	461	273
07.05.2006	462	273
08.05.2006	463	274
09.05.2006	464	274
10.05.2006	465	274
11.05.2006	466	275
12.05.2006	467	330
13.05.2006	468	330
14.05.2006	469	331
15.05.2006	470	331
16.05.2006	471	331
17.05.2006	472	166
18.05.2006	473	276
19.05.2006	474	277

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
20.05.2006	475	277
21.05.2006	476	221
22.05.2006	477	277
23.05.2006	478	332
24.05.2006	479	443
25.05.2006	480	498
26.05.2006	481	387
27.05.2006	482	387
28.05.2006	483	387
29.05.2006	484	273
30.05.2006	485	331
31.05.2006	486	330
01.06.2006	487	385
02.06.2006	488	330
03.06.2006	489	329
04.06.2006	490	329
05.06.2006	491	328
06.06.2006	492	328
07.06.2006	493	327
08.06.2006	494	272
09.06.2006	495	379
10.06.2006	496	378
11.06.2006	497	378
12.06.2006	498	376
13.06.2006	499	322
14.06.2006	500	374
15.06.2006	501	320
16.06.2006	502	319
17.06.2006	503	318
18.06.2006	504	317
19.06.2006	505	369
20.06.2006	506	315
21.06.2006	507	314
22.06.2006	508	365
23.06.2006	509	312
24.06.2006	510	311
25.06.2006	511	363
26.06.2006	512	310
27.06.2006	513	309
28.06.2006	514	257
29.06.2006	515	256
30.06.2006	516	307
01.07.2006	517	306
02.07.2006	518	306
03.07.2006	519	306
04.07.2006	520	255
05.07.2006	521	254
06.07.2006	522	304

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
07.07.2006	523	304
08.07.2006	524	303
09.07.2006	525	352
10.07.2006	526	301
11.07.2006	527	300
12.07.2006	528	299
13.07.2006	529	299
14.07.2006	530	298
15.07.2006	531	297
16.07.2006	532	296
17.07.2006	533	344
18.07.2006	534	343
19.07.2006	535	392
20.07.2006	536	391
21.07.2006	537	341
22.07.2006	538	340
23.07.2006	539	340
24.07.2006	540	339
25.07.2006	541	338
26.07.2006	542	338
27.07.2006	543	338
28.07.2006	544	338
29.07.2006	545	338
30.07.2006	546	387
31.07.2006	547	387
01.08.2006	548	386
02.08.2006	549	386
03.08.2006	550	337
04.08.2006	551	336
05.08.2006	552	334
06.08.2006	553	286
07.08.2006	554	285
08.08.2006	555	284
09.08.2006	556	330
10.08.2006	557	376
11.08.2006	558	374
12.08.2006	559	373
13.08.2006	560	372
14.08.2006	561	371
15.08.2006	562	370
16.08.2006	563	370
17.08.2006	564	368
18.08.2006	565	368
19.08.2006	566	368
20.08.2006	567	367
21.08.2006	568	366
22.08.2006	569	363
23.08.2006	570	362

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
24.08.2006	571	362
25.08.2006	572	317
26.08.2006	573	318
27.08.2006	574	318
28.08.2006	575	273
29.08.2006	576	273
30.08.2006	577	274
31.08.2006	578	274
01.09.2006	579	275
02.09.2006	580	275
03.09.2006	581	276
04.09.2006	582	276
05.09.2006	583	276
06.09.2006	584	323
07.09.2006	585	277
08.09.2006	586	278
09.09.2006	587	260
10.09.2006	588	325
11.09.2006	589	279
12.09.2006	590	279
13.09.2006	591	280
14.09.2006	592	280
15.09.2006	593	327
16.09.2006	594	328
17.09.2006	595	328
18.09.2006	596	329
19.09.2006	597	329
20.09.2006	598	188
21.09.2006	599	189
22.09.2006	600	141
23.09.2006	601	141
24.09.2006	602	140
25.09.2006	603	94
26.09.2006	604	187
27.09.2006	605	187
28.09.2006	606	141
29.09.2006	607	187
30.09.2006	608	141
01.10.2006	609	140
02.10.2006	610	187
03.10.2006	611	187
04.10.2006	612	187
05.10.2006	613	187
06.10.2006	614	186
07.10.2006	615	186
08.10.2006	616	186
09.10.2006	617	139
10.10.2006	618	139

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
11.10.2006	619	185
12.10.2006	620	138
13.10.2006	621	138
14.10.2006	622	138
15.10.2006	623	138
16.10.2006	624	92
17.10.2006	625	137
18.10.2006	626	137
19.10.2006	627	137
20.10.2006	628	137
21.10.2006	629	137
22.10.2006	630	137
23.10.2006	631	138
24.10.2006	632	138
25.10.2006	633	138
26.10.2006	634	138
27.10.2006	635	139
28.10.2006	636	139
29.10.2006	637	139
30.10.2006	638	93
31.10.2006	639	93
01.11.2006	640	94
02.11.2006	641	95
03.11.2006	642	47
04.11.2006	643	95
05.11.2006	644	144
06.11.2006	645	144
07.11.2006	646	143
08.11.2006	647	143
09.11.2006	648	95
10.11.2006	649	95
11.11.2006	650	95
12.11.2006	651	95
13.11.2006	652	95
14.11.2006	653	95
15.11.2006	654	95
16.11.2006	655	95
17.11.2006	656	94
18.11.2006	657	94
19.11.2006	658	94
20.11.2006	659	93
21.11.2006	660	93
22.11.2006	661	93
23.11.2006	662	93
24.11.2006	663	93
25.11.2006	664	93
26.11.2006	665	93
27.11.2006	666	92

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
28.11.2006	667	89
29.11.2006	668	91
30.11.2006	669	92
01.12.2006	670	92
02.12.2006	671	92
03.12.2006	672	92
04.12.2006	673	93
05.12.2006	674	92
06.12.2006	675	92
07.12.2006	676	92
08.12.2006	677	92
09.12.2006	678	92
10.12.2006	679	92
11.12.2006	680	92
12.12.2006	681	46
13.12.2006	682	45
14.12.2006	683	92
15.12.2006	684	46
16.12.2006	685	46
16.12.2006	686	46
17.12.2006	687	46
18.12.2006	688	46
19.12.2006	689	46
20.12.2006	690	47
21.12.2006	691	47
22.12.2006	692	47
23.12.2006	693	47
24.12.2006	694	47
25.12.2006	695	47
26.12.2006	696	47
27.12.2006	697	47
28.12.2006	698	47
29.12.2006	699	47
30.12.2006	700	47
01.01.2007	701	47
02.01.2007	702	47
03.01.2007	703	47
04.01.2007	704	48
05.01.2007	705	48
06.01.2007	706	48
07.01.2007	707	48
08.01.2007	708	48
09.01.2007	709	48
10.01.2007	710	48
11.01.2007	711	48
12.01.2007	712	48
13.01.2007	713	48
14.01.2007	714	48

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
15.01.2007	715	48
16.01.2007	716	97
17.01.2007	717	97
18.01.2007	718	97
19.01.2007	719	97
20.01.2007	720	49
21.01.2007	721	98
22.01.2007	722	98
23.01.2007	723	98
24.01.2007	724	98
25.01.2007	725	98
26.01.2007	726	98
27.01.2007	727	98
28.01.2007	728	49
29.01.2007	729	98
30.01.2007	730	97
31.01.2007	731	97
01.02.2007	732	97
02.02.2007	733	97
03.02.2007	734	49
04.02.2007	735	49
05.02.2007	736	49
06.02.2007	737	49
07.02.2007	738	98
08.02.2007	739	97
09.02.2007	740	97
10.02.2007	741	97
11.02.2007	742	98
12.02.2007	743	98
13.02.2007	744	98
14.02.2007	745	98
15.02.2007	746	99
16.02.2007	747	99
17.02.2007	748	100
18.02.2007	749	100
19.02.2007	750	100
20.02.2007	751	101
21.02.2007	752	101
22.02.2007	753	101
23.02.2007	754	151
24.02.2007	755	151
25.02.2007	756	151
26.02.2007	757	151
27.02.2007	758	101
28.02.2007	759	102
01.03.2007	760	153
02.03.2007	761	153
03.03.2007	762	153

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
04.03.2007	763	154
05.03.2007	764	155
06.03.2007	765	155
07.03.2007	766	208
08.03.2007	767	208
09.03.2007	768	157
10.03.2007	769	210
11.03.2007	770	158
12.03.2007	771	158
13.03.2007	772	158
14.03.2007	773	158
15.03.2007	774	158
16.03.2007	775	159
17.03.2007	776	159
18.03.2007	777	159
19.03.2007	778	160
20.03.2007	779	160
21.03.2007	780	161
22.03.2007	781	161
23.03.2007	782	161
24.03.2007	783	162
25.03.2007	784	162
26.03.2007	785	163
27.03.2007	786	163
28.03.2007	787	163
29.03.2007	788	164
30.03.2007	789	164
31.03.2007	790	164
01.04.2007	791	164
02.04.2007	792	165
03.04.2007	793	219
04.04.2007	794	221
05.04.2007	795	221
06.04.2007	796	222
07.04.2007	797	222
08.04.2007	798	223
09.04.2007	799	223
10.04.2007	800	224
11.04.2007	801	225
12.04.2007	802	225
13.04.2007	803	224
14.04.2007	804	224
15.04.2007	805	224
16.04.2007	806	279
17.04.2007	807	223
18.04.2007	808	281
19.04.2007	809	281
20.04.2007	810	338

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
21.04.2007	811	339
22.04.2007	812	339
23.04.2007	813	339
24.04.2007	814	339
25.04.2007	815	339
26.04.2007	816	339
27.04.2007	817	339
28.04.2007	818	339
29.04.2007	819	340
30.04.2007	820	341
01.05.2007	821	341
02.05.2007	822	342
03.05.2007	823	398
04.05.2007	824	398
05.05.2007	825	398
06.05.2007	826	399
07.05.2007	827	399
08.05.2007	828	399
09.05.2007	829	342
10.05.2007	830	342
11.05.2007	831	342
12.05.2007	832	343
13.05.2007	833	343
14.05.2007	834	401
15.05.2007	835	401
16.05.2007	836	400
17.05.2007	837	400
18.05.2007	838	400
19.05.2007	839	401
20.05.2007	840	402
21.05.2007	841	402
22.05.2007	842	403
23.05.2007	843	403
24.05.2007	844	403
25.05.2007	845	402
26.05.2007	846	402
27.05.2007	847	402
28.05.2007	848	402
29.05.2007	849	402
30.05.2007	850	402
31.05.2007	851	402
01.06.2007	852	402
02.06.2007	853	402
03.06.2007	854	402
04.06.2007	855	403
05.06.2007	856	402
06.06.2007	857	402
07.06.2007	858	402

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
08.06.2007	859	344
09.06.2007	860	344
10.06.2007	861	344
11.06.2007	862	344
12.06.2007	863	344
13.06.2007	864	400
14.06.2007	865	400
15.06.2007	866	400
16.06.2007	867	399
17.06.2007	868	399
18.06.2007	869	399
19.06.2007	870	399
20.06.2007	871	456
21.06.2007	872	456
22.06.2007	873	512
23.06.2007	874	512
24.06.2007	875	513
25.06.2007	876	569
26.06.2007	877	568
27.06.2007	878	567
28.06.2007	879	509
29.06.2007	880	509
30.06.2007	881	453
01.07.2007	882	454
02.07.2007	883	454
03.07.2007	884	454
04.07.2007	885	454
05.07.2007	886	454
06.07.2007	887	454
07.07.2007	888	454
08.07.2007	889	454
09.07.2007	890	454
10.07.2007	891	454
11.07.2007	892	454
12.07.2007	893	454
13.07.2007	894	454
14.07.2007	895	454
15.07.2007	896	454
16.07.2007	897	454
17.07.2007	898	454
18.07.2007	899	454
19.07.2007	900	454
20.07.2007	901	454
21.07.2007	902	454
22.07.2007	903	454
23.07.2007	904	454
24.07.2007	905	454
25.07.2007	906	454

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
26.07.2007	907	454
27.07.2007	908	454
28.07.2007	909	454
29.07.2007	910	454
30.07.2007	911	454
31.07.2008	912	454
01.08.2007	913	454
02.08.2007	914	454
03.08.2007	915	454
04.08.2007	916	454
05.08.2007	917	454
06.08.2007	918	453
07.08.2007	919	452
08.08.2007	920	507
09.08.2007	921	561
10.08.2007	922	559
11.08.2007	923	556
12.08.2007	924	442
13.08.2007	925	548
14.08.2007	926	543
15.08.2007	927	540
16.08.2007	928	643
17.08.2007	929	691
18.08.2007	930	687
19.08.2007	931	473
20.08.2007	932	418
21.08.2007	933	416
22.08.2007	934	415
23.08.2007	935	413
24.08.2007	936	411
25.08.2007	937	410
26.08.2007	938	408
27.08.2007	939	405
28.08.2007	940	404
29.08.2007	941	403
30.08.2007	942	401
31.08.2007	943	399
01.09.2007	944	392
02.09.2007	945	392
03.09.2007	946	341
04.09.2007	947	341
05.09.2007	948	339
06.09.2007	949	338
07.09.2007	950	338
08.09.2007	951	338
09.09.2007	952	339
10.09.2007	953	339
11.09.2007	954	339

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
12.09.2007	955	291
13.09.2007	956	290
14.09.2007	957	290
15.09.2007	958	290
16.09.2007	959	290
17.09.2007	960	289
18.09.2007	961	288
19.09.2007	962	288
20.09.2007	963	287
21.09.2007	964	239
22.09.2007	965	286
23.09.2007	966	286
24.09.2007	967	238
25.09.2007	968	238
26.09.2007	969	238
27.09.2007	970	238
28.09.2007	971	238
29.09.2007	972	237
30.09.2007	973	237
01.10.2007	974	237
02.10.2007	975	237
03.10.2007	976	237
04.10.2007	977	142
05.10.2007	978	142
06.10.2007	979	142
07.10.2007	980	142
08.10.2007	981	189
09.10.2007	982	284
10.10.2007	983	189
11.10.2007	984	142
12.10.2007	985	142
13.10.2007	986	142
14.10.2007	987	142
15.10.2007	988	190
16.10.2007	989	238
17.10.2007	990	286
18.10.2007	991	239
19.10.2007	992	239
20.10.2007	993	191
21.10.2007	994	191
22.10.2007	995	144
23.10.2007	996	192
24.10.2007	997	144
25.10.2007	998	144
26.10.2007	999	144
27.10.2007	1000	193
28.10.2007	1001	193
29.10.2007	1002	145

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
30.10.2007	1003	145
31.10.2007	1004	145
01.12.2007	1005	101
02.12.2007	1006	101
03.12.2007	1007	101
04.12.2007	1008	50
05.12.2007	1009	50
06.12.2007	1010	51
07.12.2007	1011	51
08.12.2007	1012	51
09.12.2007	1013	51
10.12.2007	1014	52
11.12.2007	1015	52
12.12.2007	1016	52
13.12.2007	1017	52
14.12.2007	1018	53
15.12.2007	1019	53
16.12.2007	1020	53
17.12.2007	1021	53
18.12.2007	1022	108
19.12.2007	1023	54
20.12.2007	1024	54
21.12.2007	1025	54
22.12.2007	1026	54
23.12.2007	1027	54
24.12.2007	1028	54
25.12.2007	1029	55
26.12.2007	1030	55
27.12.2007	1031	55
28.12.2007	1032	55
29.12.2007	1033	55
30.12.2007	1034	55
31.12.2007	1035	55
01.01.2008	1036	55
02.01.2008	1037	55
03.01.2008	1038	56
04.01.2008	1039	56
05.01.2008	1040	56
06.01.2008	1041	55
07.01.2008	1042	55
08.01.2008	1043	55
09.01.2008	1044	55
10.01.2008	1045	110
11.01.2008	1046	110
12.01.2008	1047	55
13.01.2008	1048	110
14.01.2008	1049	110
15.01.2008	1050	55

Tarih	Gün	Toplam Buharlaşma 10 ³ m ³
16.01.2008	1051	110
17.01.2008	1052	55
18.01.2008	1053	54
19.01.2008	1054	54
20.01.2008	1055	54
21.01.2008	1056	54
22.01.2008	1057	54
23.01.2008	1058	54
24.01.2008	1059	54
25.01.2008	1060	54
26.01.2008	1061	54
27.01.2008	1062	54
28.01.2008	1063	54
29.01.2008	1064	54
30.01.2008	1065	54
31.01.2008	1066	54
01.02.2008	1067	54
02.02.2008	1068	109
03.02.2008	1069	109
04.02.2008	1070	54
05.02.2008	1071	109
06.02.2008	1072	109
07.02.2008	1073	109
08.02.2008	1074	109
09.02.2008	1075	109
10.02.2008	1076	54
11.02.2008	1077	54
12.02.2008	1078	109
13.02.2008	1079	109
14.02.2008	1080	109
15.02.2008	1081	54
16.02.2008	1082	54
17.02.2008	1083	54
18.02.2008	1084	54
19.02.2008	1085	109
20.02.2008	1086	54
21.02.2008	1087	109
22.02.2008	1088	109
23.02.2008	1089	109
24.02.2008	1090	109
25.02.2008	1091	164
26.02.2008	1092	219
27.02.2008	1093	163
28.02.2008	1094	163
29.02.2008	1095	217